

14.993
10/10

Athenaeu
olvasótár.

KÖVÉR

Margit
férje

2

X. 10.

N. M.

28 form

AZ ATHENAEUM OLVASÓTÁRA.

Országos Széchényi Könyvtár

X. 10.

MARGIT FÉRJE.

REGÉNY ÉS EGYÉB ELBE-
SZÉLÉSEK KÉT KÖTETBEN.

IRTA

KÖVÉR ILMA.

MÁSODIK KÖTET.

BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM IROD. ÉS NYOMDAI R.-T. KIADÁSA.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

14993 / 10 / 10

~~25.529.~~

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
I. Nyomt. Növedéknapló
1902 év 269 sz.

XVIII.

Miután Zsolnay Ervin gróf fölkérte Rétháti bárónét, hogy legyen Margit mellett, aki atyja halálhírére véve aléltan rogyott össze, első útja Darvas jogtanácsosához, Maklár Antalhoz vitte.

— Ügyeit teljesen rendben hagyta; — szólt az ügyvéd, aki a gróftól vette első kézből a szomorú hirt.

— Ön tudja, kedves doktor, hogy én mentől kevésbé vagyok tájékozva feleségem pénzügyi felől.

— Mert méltóságod a házasságkötés alkalmából teljesen ignorálta Darvas Margit hozományát, amely pedig tekintélyes összegecske s amelyhez azóta se nyúlt a grófné; sőt a kamatokat is a tőkéhez csatoltuk, méltóságod határozottan kijelentett kívánságára.

Maklár aztán részletesen és nyíltan beszélt a boldogult gyáros pénzügyeiről.

— Vagyona megközelít egy milliót; — fejezte be.

— Ezt természetesen a leánya öröklí.

— Föltétlenül; de a végrendelet értelmében a gyár továbbra is fönmarad Baán Miklós vezetése mellett, aki . . .

— Hát eléggé élelmes az a fiatal ember egy ilyen üzlet föntartására?

— Egy becsületes, dologszerető ember mindenkor helyt áll ott, ahol becsületes munkáról van szó. Hogy alapos szakismerettel bir, bizonyság rá, hogy rövid idő előtt patenst kapott egy találmányára, amelyet a leghizelgőbb birálatok mellett adtak meg.

Később a gyárba is elment Zsolnay, ahova már eljutott a gyászhir, amely annyira leverte Baán Miklóst, hogy alig birt uralkodni fájaldalmán.

Margit után tudakozódott.

— Hát Istenem, megrendítette a gyászhir. Az asszonyok mindennel és mindenkivel szeretnek ellenkezni s így a természettől se akarják akceptálni azt az őstörvényt, hogy az öregeknek helyt kell adni a következő generációnak.

Miklós nagy szemekkel nézett arra a léha, üres emberre, aki így csépeli le a legbanálisabb axiomákat akkor, midőn az a nő, kinek most már ő egyedüli lelki támasza, tőle várná, hogy vegye ki részét abból a fájdalomból, amelyet nem bir el az ő gyöngge szive.

Ismét megtelt a gyár udvara, mint alig két évvel ezelőtt; de a mostani gyülekezet képe egészen más volt. Mély részvét ült az arczokon. Mert ha életében nem is tehet az ember eleget ismerőse és azok egy 9 százalékának, akikkel összeköttetésben áll, halála által kiengeszteli még haragosait is.

A munkások ábrázatán mélyen átérzett levertség tükröződött vissza.

Ott fönn az összes helyiségeket elfoglalta a szomorú szertartásra egybeverődött közönség.

A végső szobát a család és a közeli rokonságnak tartották fönn.

Mély csönd volt, amelyet csak időnkint szakított meg egy-egy közel ülő pár suttogása.

Margit mereven, részvétlenül ült a bárónő mellett, aki időnkint gyöngéd szeretettel hajolt hozzá.

Egyszer aztán megszólalt Margit is azon a fásult hangon, mikor még fájni se bir a fájdalom: — Szeretném megnézni...

— De hisz nem láthatod, édesem, mert le van zárva a koporsó.

— Jól esnék legalább egy perczig még veled lennem.

Idegesen szoritotta meg a bárónő kezét, még halkabb hangon folytatta:

— Ne tagadjátok meg tőlem, ha csak egy kis könnyöret van bennetek.

Anta átment az orvoshoz, aki a szomszéd szobában volt.

— De semmi esetre se engedjék sokáig ott benn, mert újra rosszul lehetne; — felelt az orvos. — Majd szólok a gróf úrnak, hogy ne hagyja sokáig ott benn egyedül a méltóságos asszonyt.

A középső szobában volt fölállítva a ravatal. Egy lélek se volt a halott mellett, még a halott-őrző szolgál is lement, hogy segítse az udvaron fölállítandó katafalk elkészítésében.

A koszorúknak egész pyramisa emelkedett a ravatal négy sarkánál.

A koporsó felső részén élő ibolyákból (Darvas kedvencz virága) kötött koszorú feküdt, széles lilaszin szalagján ez egyszerű felirattal: »Margitod.«

Hasonlólag ibolyákból volt fonva az a másik, amely a lábnál, a földön volt elhelyezve: »Hálával. Miklós.«

Margité mellett, háromnegyedrészen elfoglalva a koporsót, ékeskedett a hatalmas átmérőjű, tearózsák, jáczintok, piros és fehér szekfüvekből művészileg kötött koszorú, nehéz moirészalagján e hangzatos búcsúztatóval: »A feledhetetlen, a legjobb apósnak. Vigasztalhatlan veje.«

Nehéz illatot terjesztettek a virágok.

Szinte félelmesen emelkedett ki a diszes koporsó abból a fölös pompából, amelyben senki

se ismerhetné az egyszerű, minden ízében természetes, igaz emberre.

Margit gépiesen szögezte szemeit a koporsó föliratára.

»Darvas Domokos. Élt 58 évet. Meghalt 1900 . . .«

Minden fölvilágosodott ember érti, hogy mit tesz az: »meghalt!« Nincs többé. — Elmult. — De ki hiszi el, ki bír hozzátörödni az első percekben ahhoz a rettenetes gondolathoz, hogy az is »meghalt!...« »elmult . . .« »nincs többé!...«

Nézzen rá legalább egyszer még az a két szem; nézzen a lelkébe. Legyen támasza, tanácsadója és ne hagyja itt éppen most, mikor olyan nagy szüksége van rá! . . .

Nesztelenül nyilt föl a szemköztes ajtó és mert Margitot elfödte a magas sarkofag, a belépő csak akkor vette észre, hogy nincs egyedül, mikor a tulsó oldalról egy keservesen fuladozó hang ezt tördelte:

— Atyám, atyám, kedves, jó atyám!

Baán Miklós összerezent. Már nem vonulhattott vissza. Kissé közelebb lépett és halk hangon szólt: — Ne sirj, édes Margit.

Pedig nem sirt. Hisz ha sirni tudott volna!?! . . .

Rávetette szűrős szemeit Miklóstra. Látható nagy erőfeszítés után, végre utat törtek a könnyek. Görcsös zokogással borult gyermekkori barátja keblére, azt se tudva, mit tesz.

— Ne sirj.

— Oh, hagyd, hisz olyan jól esik.

Ujra fölnyilt az ajtó. Zsolnay Ervin lépett be.

— Az orvos küldött, hogy ne engedjelek soká itt, mert az árt az idegeidnek.

Szokott keresett udvarias modorában beszélt a gróf, aki az orvos megismételt figyelmeztetésére jött feleségeért.

— Jöjj kérlek. Menjünk az udvarra. Nézd, már jönnek a koporsóért.

Három élő, gondolkozó lény volt abban a szobában; a negyedik olyan, aki már semmiben sem vesz részt. Pedig erre a negyedike volna most legnagyobb szükség.

Zsolnay Ervin, a férje állt mellette. Azt mondta: elég a könnyből. A férje nyújtotta neki karját, hogy elvigye ebből a szobából.

A könnye fölszikkadt. Követte a férjét.

Ezt úgy nevezik, hogy kötelesség.

A magára maradt Baán Miklós hosszan nézett a távozók után.

Ki tudja, mit gondolt, mit érzett.

Kipusztult a tömeg a téres gyászudvarról; csak éppen az öreg eb, a Lord gubbaszkodott még mindig a lépcsőfölgéret mellett, ahonnan egész délután nem mozdult. Ott feküdt két első lábára pihentetve fejét és mozdulatlanul nézett, amíg az utolsó is elment azok közül, kik a vég-tisztességre gyűltek össze.

És ki hiszti el azt, hogy az a nagy fekete állat, amelyik olyan közömbösen nézte végig a történetet, kevés vártatva fölczihelődött és lassu, hosszú léptekkel utnak indult. Tudatosan haladt, amig a kapujához ért annak a néma országnak, ahol azok a nagyon csöndes emberek laknak.

Beljebb nem mehetett. Elzavarta az ajtónál álló őr.

Kissé távolabb várakozó állást foglalt el.

Megcsóválta a farkát, amint messziről meglátta Baán Miklóst.

A fiatal üzletvezető mégegyszer visszatért ahhoz a frissen hordott halomhoz, hogy szive szerint bucsuzzék attól a jó embertől. Neki sincs kirakatba való fájdalma, mint nem volt annak az asszonynak, aki száraz szemekkel követte atyja koporsóját, egész eddig, ahol az ember öntudatlansága van beigazolva.

A kutya rávetette okos szemeit a kapun kilépő fiatal emberre, úgy nézett rá, mintha csak élő szóval kérdezné:

— Na, kisebbik gazdám, hát mi lesz most?...

XIX.

Darvas Domokos egész vagyonát leányára hagyta azzal a kikötéssel, hogy melegen ohajtaná, ha azt pár évig még a gyárban gyümölcsöztetné.

A gyár berendezése Baán tulajdonába ment át.

Pár ezret jótékony célra is juttatott, nem feledkezve meg régi, hű emberéről, az öreg Csutor Mihályról.

A végrendelet felbontásánál Zsolnay helyettesítette feleségét, mert Margitot a temetés után való napon délvidékre küldte az orvos, ahova a bárónő kísérte el.

Pedig hát Margit fájdalma nem tartozott ama divatos fajtához, amelyre a medikának legújabb paragrafusát alkalmazhatjuk: akinek fájdalma van, utazzék; kerülje a helyet, ahol a csapás érte. Jó Isten, de boldog ember is lehet az, akinek fájdalma csak helyhez van kötve és ha ezt a helyet elhagyta, mögötte marad tán még az emlékezet is...?

A gróf válaszolt a halomszámra érkezett részvétlevelekre is, melyek Margit czimére szóltak.

Meglehetős egyhangu feladat lévén, Zsolnay nem valami sok ügybuzgalmat fejtett ki.

Körülbelül három héttel a temetés után, egy jól ismert írásra bukkant a levelek tömkelegében. Első tekintetre fölismerte Marietta kezének vonásait.

Előbb hosszabb levélben akarta megírni mentességét, de utóbb egy elszánt gondolata támadt. Személyesen keresi fel Vilberger grófnét és élőszóval mondja el mentségét: hogy a felesége, akihez a gyöngéd sorok czimezve vannak, nincs a fővárosban és orvosi rendelet folytán nem is szabad neki kézbesíteni az ily tartalmu leveleket.

Pompás ürügynek találta, hogy végre bejusson a hozzáférhetlen ridegség emelte khinai falon át. Azt azonban nagyon jól tudta: ha esetleg Mariettánál jelentkezik, a makacs teremtés képes eltagadtatni magát. Ugy segített hát a dolgon, hogy Malois lovagnál kopogtatott be, aki ugyanazon ház földszintjén lakik.

A franczia kiváló szívélyességgel fogadta. Első kérdése a szép Zsolnay grófnéra vonatkozott. Hol tartózkodik ez idő szerint? Meddig lesz távol a fővárostól?

Zsolnay aztán kijelentette a marquis előtt, hogy e látogatás voltaképen Vilberger grófnét illeti, aki oly szeretreméltó volt s részvétét fejezte

ki Zsolnay grófné előtt. Mert ily ildomtalanul késett e figyelem megköszönésével, most személyesen szeretné azt kifejezni.

— Nekem ugyan alig van öt perczem, mert egy ülésre kell mennem, amelyen én elnökölök, de ezt a rövid időt fölhasználjuk arra, hogy föl-kisérem önt az unokanővéremhez.

Zsolnay alig tudta örömét elpalástolni a fölött, hogy miután ez órában senki sincs Mariettánál, négyszemközt lehet vele.

Olyan szivdobogással ment az utat mutató Malois után, mint az a zöld ficzkó, aki legelső kalandjára indul.

Herczegi fényvel volt berendezve már az előszoba is, mely Vilberger grófné elsőemeleti lakosztályába vezetett.

— Tessék, édes gróf; — szólt a francia, benyitva a balról vezető ajtót, ahonnét Marietta kis szalonjába léptek. — Megengedi, kedves Marie, hogy magammal hoztam Zsolnay grófot, aki tiszteletét akarja tenni önnél.

Egy villámló tekintet volt a felelet e kérdésre, amelyet azonban csak a behatást leső Zsolnay gróf vett észre.

Malois mondta el, amivel ott lenn Ervin okolta meg jövetelét. Ő kínálta helylyel is Zsolnayt; és pár másodperc után bocsánatot kért, hogy le kell mondania a szerencséről s nem maradhat velük.

— Ön szemtelen!

Ezek voltak Marietta első szavai, mihelyst a marquis betette az ajtót maga mögött.

Zsolnay ajkába harapott és egy pillanatig szinte bambán bámult a helyéből fölpattant leányra, aki igézetesen szép volt könnyü, lazacszin foulard empirruhájában.

Félhangon felelt a gróf, amely hangból alig fékezhető szenvedély rezgett ki:

— El voltam készülve mindenre, ami bánatom részéről érhet és mégis kerestem az alkalmat, az ürügyet, melylyel közeledbe juthassak. Végre is tisztáznunk kell a helyzetet, Marietta...

Megvető mosolylyal szegte félre a fejét s egy oldalpillantással végigmérte a grófot:

— Ön ezt már évek előtt megcselekedte — Párisban, midőn ilyen tartalmu levélkében vett tőlem búcsút: »Ügyeim hazámba szólnak. Tarts szives emlékezetedben.« Lakonikus rövidség és valódi klasszikus tömörség a kifejezésben. Semmi fölösleges kitérés. — Tisztázzuk a helyzetet...? Ezt ön az én részemről óhajtja, ugyebár? Szivesen teszek eleget utolsó kívánságának, remélve, hogy ezzel végre megszabadulok szívós üldözésétől. Ambár az olyan szellemes ember, amilyennek Zsolnay Ervin grófot ismeri a társaság, viselkedéséből megérthette volna, hogy épp oly kevésbé reflektálok látogatására,

amilyen szívesen látott vendégem lett volna Zsolnay grófné. Ismétlem: tisztázzuk a helyzetet, ha ez egyetlen módja annak, hogy megszabaduljak öntől. Ön a mostanihoz hasonló szívóssággal ostromolta annak idején Mignon Mariettát; de ha nem csalódom: több szellemmel, több nagyvilági routinnal, mint most cselekszi. Ön az első perctől fogva nem volt közönyös rám nézve és... a többit tudja.

Vágyó tekintettel szívta magába a nekihevíült lány minden mozdulatát, arcvonásának legkisebb rángását.

Szinte reszkető hangon mondta:

— Zudits rám mindent, Marietta, mert hisz örült, eszeveszett voltam, mikor el tudtam hagyni Párist nélküled. Keservesen lakolok érte; mert, aki egyszer a magáénak mondhatott téged, az örökre a tied. Szeretlek, ezerszerte jobban, mint eddig. Oh, ha vissza tudnám varázsolni magunkat abba a bűbajos multba: e gyönyörűségnek csak egy perczéért föláldoznék mindent. De hisz magad mondod, hogy szerettél, más szóval szeretsz ma is, mert hisz a szerelemnek nincs multja.

Maró gúnynyal kaczagott közbe a leány.

— Még másnak az ajkáról is nevetségesen hangzik ez a paradoxon, de Zsolnay Ervinnél...

— Hitelt kell annak adnod, Marietta! — esett hevesen a beszélő szavába. — Hisz te nem

szeretheted azt a megfagyott Maloist, akinek már megjelenése is úgy hat az emberre, mint valami északi fuvalom. Egy élő, mozgó, érzéketlen jégcsap. Benned sokkal több a hév, a tűz; a te szerelmed a magáéhoz hasonló szenvedélyt kíván.

Zsolnay pár lépéssel az ablaknál álló leányhoz közeledett. Kéjes tekintettel jártatta rajta szemeit. A hangja szinte elfulladt, amint mondta:

— Óh, Marietta, hogyan tudsz te szeretni!...

Hideg, megvető mosoly futott át a lány ajkain.

— Ön arról a Mariettáról beszél, akit évek előtt ismert. Én már kitanultam abból az impraktikus tudományból. Az én számomra ismeretlen betűkből van összeróva ez a szó: szerelem. Nagyon hálátlan életpálya a szerelem az asszony számára, mert nem képes a férfi álláspontjára helyezkedni, aki csak időleges szeszélyként változtatgatja tárgyait. E tekintetben én is önökhöz számítom magamat. Életemben egyszer kerekedett felül nálam ez az érzés. Nem röstelem bevallani: szerettem önt, Zsolnay. De csakhamar fölnyitotta szemeimet s láttam, hogy mekkora örültséget követtem el. Most már egész gyakorlatiasan fogom föl az életet.

— De...

Idegesen csattant közbe:

— De hát a legkönnyelműbb nő is szereti az elsőt, aki miatt elbukik. Az elsőnek a szó igaz értelmében szeretője; a következőknek azonban már csak maitresse. Szerelemről, végnélküli szerelemről álmodoztam én is és csalódás, árulás volt a fizetség. Ma kincseket hordanak lábaimhoz kegyeimért. Ez jobb üzlet, édes gróf. Lett belőlem egy közönséges courtesane. Sokkal nyugalmasabb így az életem. Hódolnak, parancsomat, gondolatomat lesik, mig akkor fordítva volt. Nem szeretem az elnyújtott színpadi jeleneteket; nagyon unalmasak a hosszú párbeszédék. Isten önnel, gróf.

— Marietta, ne kergess a végletekig; én képes vagyok mindenre...

— Ugyan mire?

Szinte szánakozó mosolylyal tette a kérdést. Zsolnay fenyegető hangon morzsolta fogai közt:

— Ha a marquis ismerné multadat...

Marietta fölkaczagott:

— Ismeri, tisztelt uram; jobban mint ön; tudja, amit tudott egész Páris Mignon Mariettáról, miután Zsolnay Ervin gróf elhagyta. Maloisnak nincsenek illúziói engem illetőleg. Csupán egy szeszélye vagyok a bőkezű lovagnak és ameddig ez a szeszély tart, iparkodom ezt hasznomra fordítani. — Önhitten tette hozzá: remélem nem egyhamar következik be az elhagyatás. Most ilyenek a világnézeteim.

Zsolnay elsápadt. Orrcimpái láthatólag mozogtak. Tekintetét nem bírta levenni az alá s följáró leányról, akinek indolens modora, trivialis észrevételei forrongásba hozták egész bensőjét.

— Ez utolsó szavad, Marietta?

— Nem; az utolsó az, hogy kikérjem e bizalmas megszólítást.

A gróf hosszú tekintettel nézett a leány szemébe, aki hideg elkapatottsággal, közömbösen állta ki e nézést.

Halkan, szinte remegő hangon mondta:

— Hát fogadjon el a marquis helyett.

Marietta élesen, gúnyosan kaczagott:

— Mégis nagyon naiv ember maga, Zsolnay. Szörnyen drága volna magának ez a szeszély. Nem győzné meg.

Elbizakodottan kapta föl fejét a gróf:

— Azt hiszi?

— Nemcsak hiszem, de bizonyos vagyok felőle. Nem szeretek nélkülözni.

— Nem fog nélkülözni, sőt . . .

— Nevetséges beszéd!

— Lelesem a pillantásából, kiolvasom arcának egy vonásából és vakon teljesitem legkisebb szeszélyét.

Marietta megvetőleg rántotta föl vállait:

— Szegény Zsolnay! Vajjon miből tehetné azt? . . . Oh, én igen jól vagyok értesülve az ön vagyoni állapota felől. Hitelezői nem a leg-

diskrétebb emberek. A grófné vagyona pedig tovább csépel a gyárban.

— Marietta, hát nincs benned semmi a régi...

— Mondtam már, hogy én afféle közönséges kitarzott nő lettem. Olyan portéka, aki a legtöbbet ígérőé. Ismétlem: maga nem versenyezhet Maloisval. Ön tett ilyenné, Zsolnay gróf, hát nincs joga pálczát törni felettem. A legbecsületesebb asszony se riad vissza a legbecstelenebb lépéstől, ha csalódik abban, akit szeretett. Én nem tartoztam a legbecsületesebb nők sorába; de azért sokkal fölötte álltam az idő szerinti magamnak.

— Eh, ezek a sértett hiúság lehetetlen ágaszkodásai. Nem könyörgök tovább, de követelem azt, amihez jogom van. Szerettél. Enyém voltál, s az vagy ma is.

Meg akarta ragadni kezét, de Marietta egy heves mozdulattal félrelökte; azután hirtelen megnyomta a villamos csengő gombját.

Vértlázító nyugalommal, de éppen annyi gúnynyal szólt, mikor a komornyik belépett:

— Szóval ön javithatlanul hűséges férj, édes Zsolnay gróf, aki süket a legszivélyesebb tartóztatásra. Ez egészen önre vall s nem szabad zokon vennem. Adja át üdvözetemet a szép grófnénak. Ferencz, vezesse a parkon át a méltóságos urat. Adieu, Zsolnay gróf.

Zsolnay úgy ment a komornyik előtt, aki

tiszteletteljesen nyitott neki ajtót, mint az a vigjátéki hős, akit a helyzet tesz komikussá.

Egész bősületté tette a megjegyzés, hogy ő nem versenyezhet Malois lovaggal. Zsolnay Ervin bőkezűségében még senki se kétkedett. Be fogja bizonyítani, hogy az ő kedvese épp oly fényben, pompában él, mint Malois szeretője.

Nápolyi kalandjára gondolt, ahol nagyatyjáról rája szállt örökségét arra áldozta föl, hogy elcsábitotta egy herczeg kedvesét. A vagyon persze hamarosan elúszott, de mindenki elismerte, hogy a szép Zanetta csak herczegnő volt a herczege mellett, de mióta a magyar grófnak a kedvese, királynéhoz méltó pompa fogja körül.

De amint ma állnak pénzviszonyai, nem igen álmodozhatik efféle gavallér tréfákról.

Minden forrás bedugult, ahonnet pénzt szerezhethet. Neki pedig pénz kell, ha mennybéli jussát köti is le érte.

Lehorgasztott fejjel haladt az Andrássy-út gyalogjáróján, mikor egyszer csak önkénytelenül fölpillantott és tekintete a mellette röpülő kis tilburyn akadt meg, amely szinte ütemszerűleg gurult az aszfalt-burkolaton.

— Puszillak, Ervinkém.

Ezzel a kocsis kezébe dobta a gyepelöt, Bozsoky leugrott a fogatról.

— Hát te hol veszed itt magad és miféle jármű . . .

— A kis tilburyt érted? Ah, még nem teljes a parádé. Két angol telivérre alkudozom; ha ezeket eléje fogom, szájat tát rá egész fajotok, édes kékvérü uraim.

— De hát honnan a pokolból jut neked erre, akinek már alig telt egy rozoga konflisra? Kit öltél meg? Hol sikkasztottál?

Elégedett mosolylyal felelt:

— Tyhja, barátom, egy hónapja nem találkoztunk, s ez elégséges idő egy börzianernek arra, hogy tisztességesen megtollasodjék. Megtollasodtam.

— És értesz te a tőzsdei spekulációkhoz?

— Akár magának Rothschildnek adhatnék leczkét.

És a Bozsokyval való találkozás eredménye lett, hogy másnap délben Zsolnay Ervin gróf is megjelent a börzén. Merész kötésekét csinált, melyek egytől-egyig beütöttek.

Négy hét alatt egy perczre se fordult el a szerencse a gróftól és rövid idő elteltével igazi amerikai nábobnak érezte magát előbbi zilált pénzviszonyaival szemben.

XX.

Margit levelet kapott férjétől, melyben udvarias mentegetődzéssel adta tudtára, hogy túlhalmozott teendői miatt nem mehet érte; de megnyugtatja az a körülmény, hogy a nagylelkű bárónő van mellette s ennek társaságában érkezik vissza.

A grófnét érintetlenül hagyta ez a hír és épp oly fásult, szinte eltompult hangulatban tért vissza otthonába, amilyen megadólag szenvedte a csapást, mely a legrosszabbkor szakadt rá.

Visszaérkezése óta nem fogadott senkit, kivéve Baán Miklóst, akivel ügye volt, amennyiben a fiatal gyáros alapos fölvilágosítással szolgált az örökös vőnek amaz összeg elhelyezéséről, gyümölcsöztetéséről, amit Darvas egyidőre az ő kötelességévé tett.

Ami Baán Miklóst illeti, ugyanoly visszavonult életet folytatott, mint azelőtt. Keveset tudott a világ folyásáról és keveset is törődött vele.

Egy délután, mikor teendőit a szokottnál hamarabb végezte, betért a kávéházba, hogy átfussa a lapokat.

Aligha vetett volna ügyet arra a társalgásra, mely a mögötte levő asztalnál folyt, ha ismerős név nem üti meg a fülét.

— Hát ti csak most hallottátok, hogy hova lett innen a szép pénztárnoknőcske; hisz ennek már jó három hónapja.

— És annyira együgyü a kis Zsolnay grófné, hogy semmit sem vesz észre?

A kérdezett fölrántotta vállát:

— Vagy olyan szerelmes az urába, hogy még azt is megbocsátja neki, vagy a polgári sorsból fölemelkedett naiv teremtéske is megtalálta az aranyos középutat, a »ha te úgy, én is úgy« alakjában. Emlékeztek arra a francia marquisra, aki néhány hó előtt 7 órától 10-ig nem nézett mást az Operában, mint a szépséges grófnét. Tán az a kitartó hódolat megtalálta az utat a szép asszony szívéhez.

Miklós azon a ponton volt, hogy fölugrik és arczul üti ezt a hetvenkedőt; de aztán leküzdte fölindulását. Hirtelen fizetett és anélkül, hogy amazok észre is vették volna, elhagyta a helyiséget.

Mikor hazaért, Lénárdy bárót találta dolgozó szobájában.

— Zsolnay megcsalja a feleségét.

Ezek voltak az első szavak, melyeket a fiatal gyáros jó barátjához intézett.

— Ez ujság előtted?

— És te hallottál erről?

— Hisz Zsolnay Ervin gróf viszonyai nyilvánvalók. Amit azonban most visz végbe, az határos az örültséggel. Ugy játszik a börzén, mint a legalávalóbb pénzhajhász. Aztán egész nyereségét odahordja annak a leánynak.

— Miféle leány?

— Valami alantos sorsu teremtés. Naponta ott látható az Opera egyik földszintes páholyában, olyan pompában, olyan ékszerekkel, amelyek még egy nábob zsebeit is kiforgatnák. Páholya szemközt van azzal a kétes existenciájú francia grófnéval, aki valaha szintén kedvese volt Zsolnaynak. Ervin egész este ott gubbaszt a páholy háttérében. A mult napokban így szólt hozzá a francia marquis a foyerben: »Zsolnay gróf, ön elkapta az örrom elől a gyémántriviéret, amely, mint látom, már illetékes helyen van.« Ez estén olyan gyémántfolyam körítette Zsolnay kedvesének nyakát, amely egy fejedelmet is gondolkodóba ejt, mielőtt megvenné.

— És Margitnak nincs tudomása ezekről a botrányokról?

— Az atyja halála óta teljes elszigeteltségben él. Egyebekben a grófné époly megközelíthetlen a pletykák számára, mint atyja volt.

Baán komoran nézett maga elé s félhangon mondá:

— Szerencsétlen asszony!

Lénárdy Miklóshoz lépett. Vállára tette kezét és gyöngéden szólt:

— Te szeretted Darvas Margitot? . . .

Határozottan felelt:

— Igen.

Mindketten hallgattak.

Ismét Miklós szólalt meg:

— Rosszakarói nem férközhetnek hozzá, nekünk barátainak pedig azon kell lennünk, hogy soha se tudja meg, mennyire boldogtalan.

Bensőséggel fogott kezét a két férfi.

— Milyen nemesszivü vagy te, Miklós.

— Mit tudom én, minek nevezhetjük — fakadt ki a már vissza nem fojtható érzés Baán Miklósból. — Csak azt tudom, hogy sokat szenvedtem és sokféle önámítással iparkodtam csökkeníteni, ami olyan nagy teher volt idebenn. Olyanná akartam lenni, amilyenek sok százan, akik megbirnak alkudni a sorssal és jól érzik magukat ott, ahova a végzet dobta őket. És letten olyanná, amivé sok ezeren lesznek: boldogtalaná, nagyon boldogtalaná. A munkában kerestem feledést. A testem kifáradt, de lelkem nem; az a folyton vergődő valami annál serényebben működött. Adtam magam előtt is a közömböst, aki csak vállat von az ő boldogságának láttán. De a

tudat, hogy boldogtalan; hogy megcsalja, elámitja az, akit... Nagyon szeretem azt az asszonyt. Nem áll hatalmamban, hogy boldogságát előmozdítsam, de el kell követnünk mindent, hogy ne ébredjen boldogtalansága tudatára.

A báró lelkén szomorú mosoly futott át. Nehéz sóhajjal rekesztette be gondolatait. Egy tökéletes jellemű férfi, mint ez és lelke gyökeréig valódi asszony, a milyennek a másikat ismeri; — s ez a kettő örökre idegen egymásra?...

XXI.

»A rosszakarói nem férhetnek hozzá, mert ott örködnék felette a jó barátok? . . .«

Szegény jó barátok! Mennyivel gyöngébbek vagytok ti összevéve, mint az az egyetlen ellenség, aki védenczetekre tör.

Levél érkezett Zsolnay grófné czimére:

»Grófné!

»A XX-dik század Lukrécziája, aki otthon örködik a házioltár fölött . . . Nem, az ön Callatinuosa nem ontja véréit a hazáért, csak a pezsgős palaczkok durrogása mellett, veszedelmes hölgyikék társaságában szórja pénzét, pazarolja érdemetlenekre azt a szerelmet, amelyre ön, Penelopehoz méltó önmehtagadással várakozik a jól megvédelt házitűzhely tisztán lobogó lángja mellett . . .

»Ön erre természetesen büszke öntudatossággal kapja föl szép fejét: »Hazugság!«

»Jól van, grófné, nevezzen hazugnak, aljas gazembernek, aki álhirek besugásával akarom

befertőztetni a tiszta légkört, melyet a zavartalan családi boldogság áraszt ön körül.

»Ön már nagy ideje nem mutatkozik nyilvános helyeken, egész visszavonultságban él, még az Operában sem látható soha. Ez kár! Mert ott az utóbbi időben rendkívüli előadások folynak (ugy entre acte) földszint, jobbra, az ötödik számu páholyban, ahol egy szemkápráztató pompában hivalkodó kokott vonja magára a közfigyelmet és egy érdekes külsejü férfi, aki csalódásig hasonlít . . . Mit gondol, grófné, nincs-e valahol egy ikertestvére az ön férjének? . . . Óhajtanám, ha volna, mert akkor nem lennék kénytelen Zsolnay Ervin gróf ugyanazonosságát megállapítani a páholyok félhomályában rejtőző imádóban.

»Ha személyes meggyőződést kegyeskednék szerezni szavaim bevehetősége felől, nem illetné semminemü igaztalan jelzővel

Alázatos szolgáját:

*

Az irás változtatott, rontott volt. Pedig hát erre nem lett volna szükség, mert Margit nem ismerte Felkay Fülöp irását és nem is sejtette, hogy Pipi báró, aki mindent elkövetett arra nézve, hogy szép sógornője nála keressen vigaszt, őt válaszsza visszatorlás eszközéül férjével szemben, s mert ebben kudarczot vallott, ez utolsó fogástól se riadt vissza.

Margit egy ideig tanácstalanul állt. Az egyetlen, akivel tán közölné a rút tartalmu levelet, Anta, birtokára utazott pár napra.

Rövid tünődés után határozott.

Nem a szerelem, nem a féltékenység vezette, de mintegy tisztázni akarta magát saját maga előtt azzal az önváddal szemben, hogy olyan egészen más érzelmek támadtak szívében, melyben ennek előtte mint bálványkép állt az az ember, a férje.

Senki se látta, mikor kisuhant és minden szem elől elfödte a homály, mely a páholy hátterére borult, ahol, érezte, a hozzá nem méltó szerepet végigjátsza. Váltott egy páholyt az ellenkező oldalon, melyben a levél szerint, férje szokott ülni a kedvesével.

A levél nem foglalt magában hazugságot; s ha Margit nem is látta volna meg az első perczen, ráirányítják figyelmét a szavak, melyek a mellette levő páholyból hallatszottak:

— Nézd, már ott bujkál Zsolnay gróf legújabbán akvirált kicsikéje mellett, akire ugy költ, mintha az amerikai ezüstkirály pénztárával rendelkeznék.

— Pogány gyerek ez az Ervin. Pedig egy hét óta nem jól állnak az akciójai és már holnap beüthet nála a katasztrófa. Bozsoky ma ugy járt az utczákon, mint az őrült. Hihetetlen kötésekert csinált baissera s a mai

zárlat rája nézve kiegyenlíthetlen különbözettel végződött.

Margit az utóbbi szavakra már nem vetett ügyet. Ami iránt kételye volt, csalhatatlan bizonyosságot szolgáltatott egy pillantás.

Ujra beburkolódzott sűrű fátyolába s visszaült a rá várakozó bérkocsiba, anélkül, hogy bárkivel is találkozott volna.

Az éjtől, ettől a bőbeszédű tanácsadótól kérdezte, mit tegyen?

És az éj szolgált neki tanácscsal.

Korán reggel íróasztalhoz ült s e sorokat vetette papírra:

»Kedves Maklárý! Ma délelőtt 11—12 óra közt meglátogatom önt. Életbevágó ügyről van szó.

»Bizom kipróbált barátságában:

Zsolnayné Darvas Margit.«

Még pár sort vetett papírra, biztos kézzel vezetve a tollat.

»Nem bocsátkozom részletekbe; ön legjobban tudja az okot, mely tegnapig titok volt előttem . . . Ezek után csak két szavam lehet önhöz: váljunk el. Ön nem szeret engem, e felől már régen meggyőződtem; de meggyőződtem arról is, hogy szerelmemmel együtt becsülésemet is elvesztette. Így hát megszűnt köztünk minden összekötő kapocs.

Darvas Margit.«

Boritékba tette a levelet s ráírta a czimet:
»Zsolnay Ervin grófnak.«

Ha az ügyvéddel végzett, postára adja e levelet, mely nélküle kerül vissza a házba.

Imbolygó léptekkel haladt föl Maklárý irodájába.

Az ügyvéd már várakozott rá.

— Isten hozta, kedves gyermekem.

Helylyel kínálta a színéből kikelt fiatal asszonyt és mielőtt Margit egy szót szólhatott volna, komoly, szinte megilletődött hangon kezdte:

— Tudom, miért jött, édes gyermekem; megbocsát ugy-e e bizalmasságért. Csak az este hallottam kartársamtól, Kálózdy Bertalantól, aki a gróf ügyeit vezeti... Ez szomorú tény, édes Margit, de nem szabad önt áltatnom. Férje meggondolatlanságával nemcsak saját magát juttatta a tönk szélére, de kétségbeejti önt, aki annyira szereti a férjét; mert hisz én tudom, mennyire szereti ön Zsolnay Ervint. »Nincs hozzá lelkem, hogy ellenezzem a házasságot«, mondta az ön boldogult atyja, mikor elő-előtört benne az idegenkedés ettől a frigytól. Zsolnay gróf, mint kollegámtól hallottam, már kezdetben ugy költött, hogy az első hónapok óta vagyonának nem a kamatját, de magát a tőkét használta föl. Mikor vagyona már alaposan föl volt emésztve, az adta meg neki a kegyelemdöfést, hogy börzespekulációkra vetemedett. Nyiltan

beszélek, hisz ön mindent tud, amit nálam való megjelenése bizonyít. Ha a gróf még e hét folyamán nem fizeti ki 400.000 koronára rúgó tartozását, összechap feje fölött az ár. Magam akartam irni önnek, de megelőzött. Édes Istenem, ahol a szeretett lény forog szóban, ott senki se tarthat lépést a nővel. Ön azért jött, hogy kirántsuk férjét a feneketlen hinárból; hogy rendelkezésére bocsássa Zsolnay grófnak a szükséges összeget a hozományából, melynek kezelésével engem bizott meg az ön atyja. Ez nagylelkű cselekedet öntől. Mint ügyvédnek, mint érdekei képviselőjének azt kellene ugyan mondanom . . . Nem, nem mondok semmit . . . De ön rosszul van. Olyan sápadt és reszket. Nem csodálom, fölizgatta ez az eset. Mondhatom, engem is, mert sejtelmem sem volt a gróf pénzviszonyairól.

Margit melle láthatólag zihált, de egy hangot se birt kiejteni.

Az ügyvéd apai jóakarattal fogta meg a fiatal asszony kezeit.

— Ne féljen, minden rendben lesz. Megmentjük őt . . . Ön akarja . . . Szép öntől. Én a lelkébe látok . . .

A lelkébe lát!?! Micsoda képtelen állítás. Azt hitte, a lelkébe lát annak az asszonynak, mikor szerelemnek számította be Margit ama cselekedetét, hogy alig negyed óra mulva egy átruházást irt alá Maklárý irodájában, ahova

azért jött, hogy fölszólítsa házuk régi barátját: fogadja el válópörét Zsolnay Ervin ellen.

— — — — —

— Jöjjön, jöjjön, édes Zsolnay gróf. Bocsásson meg, hogy ide fárasztottam és engedje meg, ha minden hosszabb bevezetés nélkül a dolog érdemleges részére térünk.

Ezzel fogadta Maklárý Zsolnayt, akit ma reggel, Margit levelének vételével magához hivatott, mert a grófné látogatását nem tudta másra magyarázni, mint amilyen értelmet ő adott annak.

— Ön válságos helyzetbe jutott, méltóságos uram; tegnap hallottam Kálózdy barátomtól és e miatt akartam ma a grófnét fölkeresni, aki azonban megelőzött, hogy rendbe hozzon mindent, ami meg is történt. Nézze.

Zsolnay nagy szemekkel nézett az átruházásra, melyet az ügyvéd adott kezébe.

Egy perczre föllázadt benne a jobb érzés; azon a ponton volt, hogy visszautasítja a felesége áldozatkészségét; de ez csak a büszkeség végvonaglása volt. A következő pillanatban odalépett Margithoz, aki egész részvétlenül ült az asztal mellett, ahol az okmányt aláírta. A gróf szeretetteljesen szoritotta ajkához Margit jéghideg kezét:

— Milyen jó vagy te!

Maklárý magára vállalta Zsolnay ügyeinek rendezését.

A grófné fásultan hallgatta a két férfi tanácskozását. És valódi lethargikus állapot volt az, melyben elhagyta az ügyvéd irodáját.

Beszállt az alant várakozó bérkocsiba, a hova férje is követte.

Zsolnay egész úton hálálkodó, gyöngéd szavakat suttogott a felesége fülébe.

Margit egy hangot se értett azokból.

Gépiesen, akarat nélkül lépte át férje karján annak a háznak küszöbét, melyet azzal a szilárd föltevással hagyott el, hogy többé sohase tér ide vissza.

Hát amit tett, azt a kötelesség parancsolta. Hisz ha most elhagyja, valósággal oly színben tűnik fel maga előtt is, mint a sülyedő hajóból kiugró patkány. Osztályosa volt a pompának, a fénynek, ami szintén elősegítette Zsolnay bukását, s ha most elválik tőle, hasonló lenne azokhoz, akik részben fölemésztették Zsolnay vagyonát.

Az öntudat, az önérzet helybenhagyta, amit tett, de megborzongott a szive, a lelke, amidőn azzal a kötelességgel állt szemben, amit az együttlét hoz magával.

Nem válhat el a férjétől; de vele élni... Tele marokkal szórja lábaihoz összes anyagi javát, hacsak személyét kivonhatja e rút játékból.

XXII.

Margit magához kérette Miklóst és tudtára adta, hogy szeretné a vagyonát kivonni az üzletből, ha ez a gyár kára nélkül történhetik.

A fiatal férfit kellemetlenül érintette ez a kijelentés, a grófné érdekét tartva szem előtt. Vontatottan szólt:

— Az üzlet nem szenved e miatt; de... de atyád a vagyon gyarapodása céljából azt óhajtotta...

— Tudom. Viszonyaink változtak és szükségünk van nagyobb összegre.

Baán Miklós komoran nézett maga elé; aztán tartózkodó, szakgatott hangon mondta:

— Az az összeg mindenesetre tekintélyes, de... de meggondolatlan kezelésben még nagyobb vagyonok is elúsztak. Gondold meg, Margit, ha... egy napon elvesztenéd vagyonodat.

Határozottan felelt:

— Akkor dolgoznom, mint az atyám; dolgoznom, mint te.

Több ellenvetést nem tett Baán Miklós. Ő is azt hitte, amit Maklárý, hogy az áldozat, melyet Margit hoz, szerelmének ujló megnyilatkozása.

Visszafojtott minden elötörő észrevételt, sőt egy sóhajt is, és egész üzleties hangon felelt:

— Vagyonod rendelkezésedre áll akkor, a mikor parancsolod.

Lehet, hogy maga a tény, vagy Maklárý szavai hatottak Zsolnay grófra, aki pár nap mulva sokkal korábban jött haza a szokottnál. Ügyei rendezésében járt.

Fölkereste feleségét, aki ama bizonyos jelenet óta változatlanul kimért volt férjével szemben.

— Te valósággal összezúzasz nagylelkűségeddel, édes kis feleségem.

Enyelegve vonta ajkához Margit kezét.

— Csak nem haragszol rám, mikor ugy szeretlek.

A fiatal asszony összerázkódott, amint testén érezte a két kar melegségét.

Mi hát a különbség a törvényes hitves s ama személyek közt? . . . Most tán ugy hozza magával állatias szenvedélye, hogy ő vele enyelegjen, mint azokkal szokott, a kiket megfizet.

Olyan undor fogta el, amely egy perczig tehetetlenné bénította. Nem! Nem! Teljes erővel szakította ki magát a gróf karjaiból.

Hangjában annyi erély csöngött, mely még a nők körül gazdag tapasztalatokat szerzett

Zsolnayt is zavarba hozta. Pedig az a hang remegett, bizonytalan volt minden szó, amely az izgatottságtól töredezve szakadt föl ziháló melléből:

— Tudom kötelességemet és nem hagyom el önt, mert hisz szüksége van rám. Engem már jó ideje csakis a kötelességem fűz önhöz. Megmentem az anyagi tönktől és nem kérek ezért mást cserébe, mint magamat. Ennek legkevesebb értéke van ön előtt s rám nézve semmi sem becsesebb, mintha szabadságommal ajándékoz meg. Senki sem fog tudni viszonyunkról. A világ előtt neje maradok s ön korlátlan ura felesége vagyonának.

Megcsattant a kilincs és Margit betette maga mögött szobája ajtóját.

A kulcs megfordult a zárban.

Zsolnay pár pillanatig érdekesnek, pikánsnak találta a helyzetet, de aztán szánó mosoly futott át élveteg ajkain. Azt mondta ez a mosoly: egyéb fortély is van annak, hogy ingerteljessé váljon az efféle jelenet, de ehhez, ti becsületes asszonyok, épenséggel nem értetek.

Fölrántotta vállait.

Átment lakosztályába.

Izgatottan járt alá s föl.

Semmi kétség benne; Margit sejt valamit.

»A világ előtt neje maradok, s ön korlátlan ura felesége vagyonának.«

Egy kicsit megborsódzott a háta. Aztán megint vállat vont. Átszaladt rajta az önérzet, a büszkeség, mint a mulófélben levő hideglelés. Még egy-két borzongás s aztán teljesen helyreállt az egészség.

A világ előtt neje marad . . .

Hát mi kell több.

Jól tudta, hogy Margit mily féltve őrzi családi életének ennél sokkal jelentéktelenebb titkát. Ez a polgári erényekben gazdag asszony szavának fog állni.

A világ nem gyanít semmit s így minden rendén van.

Ettől fogvást Zsolnay örülten költött arra a nőre, akit nyilvánosan Zsolnay kedvesének neveztek. Senki se értette azonban ezt a szeszélyt egyen kívül: Marietta megértette, hogy ez pusztá bosszu a visszautasításért.

Megmosolyogta.

Ami Zsolnay grófnét illeti, ő teljes visszavonultságban élt és legbizalmasabb barátain kívül senkivel sem érintkezett.

Gyakrabban összejött Baán Miklóssal, aki üzleti elszámolások végett kereste föl.

Sohase esett közöttük egyéb szó, mint ami szorosan az üzletre vonatkozott. Csak egyszer kockáztatott meg a fiatal gyáros ennyit:

— De hisz tönkre teszed magad, ha így költekeztek.

— Azt hiszem, korlátlan ura vagyok vagyonomnak — szólt szelid, de határozott hangon a grófné.

Igen, korlátlan ura a vagyonának, de rab-szolgája annak a szerelemnek, amely annyira méltatlan ehhez az asszonyhoz.

Ezt gondolta Baán Miklós és hosszut, mélyet sóhajtott a gondolatához.

XXIII.

Malois lovag már többször tett látogatást Zsolnayéknál; nem egyszer megesett azonban, hogy ha beküldte névjegyét, a komornyik ezzel jött ki: »A méltóságos ur nincs itthon.«

Egy napon aztán bátorságot vett a francia és Zsolnay grófnénak küldte be jegyét.

— Fogadja kérem Malois lovagot helyettem, mert én nem óhajtok azzal az urral találkozni, — e szavakkal nyitott be Margit férjéhez.

— De hát miért; Malois a legudvariasabb emberek egyike.

— Nekem ellenszenves. Igen kérem, helyettesítsen.

— Asszonyszeszély; de legyen kívánsága szerint. Szivesen látom a marquist — szólt a komornyikhoz a gróf.

Már nem térhetett vissza lakosztályába Margit, mert a közbeeső kis szobában okvetlen összejön a vendéggel. Így hát a férje szobájával szomszédos kis szalonba menekült; azt várva, hogy férje

majd átvezeti a vendéget a fogadóterembe s akkor e szobán át távozik.

A gróf kifogástalan szívéllyességgel fogadta a vendéget.

— A feleségem bocsánatot kér, marquis, de gyöngélkedvén, nem fogadhatja önt, — szólt, s ahelyett, hogy átvezette volna, csak ott a dolgozó szobában kínálta helylyel: — Maradjunk itt, ha nincs ellenére.

Leültek.

Abban a két mély vágásban, amely Malois felső ajkainak szögletéig húzódott, félreismerhetlen gúny ringott végig.

— Szabadjon mély részvételemet kifejeznem a méltóságos asszony gyöngélkedése fölött.

Egy pillanatig föltűnő gonddal ápolt kezén nyugodott tekintete; aztán újra Zsolnayra emelte ábrándos kifejezésü szeméit, melyekkel azonban tüélesen tudott nézni.

— Sajnálkozásom az illem álnok szabályainak hódolva jelentettem ki; őszintén pedig azt kérdelem: miért viseltetik irántam oly mély ellen-szenvvel Zsolnay grófné? Feleljen őszintén nyilt kérdésemre.

— De biztosítom, hogy ez merő képzelődés a marquis részéről.

— Nem szoktam képzelődni, sőt a magyarázatot is megtalálom abban a túlszigoru elvben, amelyet Zsolnay grófné hitvesi kötelesség gya-

nánt vall; pedig férj ura nem tesz valami kiváló érdemeket erre a . . .

— Bocsánat, ön sokat enged meg magának . . .

— Hisz magunk vagyunk, édes gróf és így őszintén megnyilatkozhatunk egymás előtt. Önnek a férji hűség nem tartozik házi erényei közé, kedves Zsolnay.

— Ismétlem, ön többet enged meg, mint illenék; nem találja?

— Nem. Az ön viszonyairól már széltében-hosszában beszélnek. És van valaki, aki sokat regélt nekem az ön multjáról, nem hallgatva el azt sem, hogy Zsolnay gróf minden tőle telhetőt elkövet, hogy ama regényből egy újabb kiadást bocsásson közre, melynek hősei ő és Mignon Marietta voltak.

A francia fölállt és anyjától örökölt angol hidegvérüségével fonta össze karjait. Merev, mozdulatlan arczáról, világoskék szemeinek szenvtelen tekintetéből azt lehetett volna következtetni, hogy egyéb szándéka se volt ennél.

Szilárd, nyugodt hangon kezdte, föltünően szétválasztva egymástól a szótagokat:

— Önnek nincs annyi vagyona, Zsolnay gróf, hogy velem mérközhessék. Tudja jól, hogy Marietta kegyeit csak pénzbeli áldozatok árán lehet megnyerni. Ha ön lelkét utolsó lehelletéig kisóhajtja szerelmi vallomásokban, nem ér föl azzal a phaetonnal, ponny-fogattal, esetleg egy

szép nyaralóval, amelylyel én kedveskedhetem neki, ha jónak látom. Szóval önnek nincs semmi chance-sza.

— De . . .

— Kegyeskedjék tovább hallgatni. Ez régen fojtogatta torkomat s ha már belekezdtem, egy lélegzettel átesem az egészen. Én ígérem önnek, Zsolnay gróf, hogy amely percztől ön akarja, nem kedveskedem Mariettának sem phaetonnal, sem palotával; ismétlem: ha ön akarja!

— Nem értem.

— Nem szeretem a hosszadalmasságot. Zsolnay gróf, én imádom a maga feleségét, a hogyan még senkit se szerettem; pedig én már sokat és sokféle módon szerettem. A grófné bennem olyan — nem is találok a helyes kifejezést — olyan szent érzelmeket támasztott, hogy szinte jobbnak, nemesebbnek érzem magamat abban a varázskörben, amelyet annak az aszszonynak közelléte sugároz ki.

— Marquis . . .

— Ne szimulálja a féltékenyt, mert hisz ön a feleségére éppen nem féltékeny; pontos értesülések alapján beszélek. Uj komornyikom pár hét előtt hagyta el az ön szolgálatát. A ficzkó eléggé meghitt lábon élhetett a grófnő komornájával s így nagyon is tiszta fogalmat szerzett az önök belső élete felől. Az efféle népség . . .

— Rendesen hazudik.

— Na nem mindig. Elég azonban csak a távolból egy pillantást vetni az ön magánéletébe és az ember tisztában van arról, hogy itt az az eset forog fön, mikor a cseléd nem hazudik.

— Még így sem értem.

— Meg fogja érteni azonnal. Lássá, én roppant hamis helyzetnek tartom azt a bizonyos izléstelen zenebonát, az u. n. elégtétel-adást-vevést a férj és vetélytársa között. Ez úgy az egyik, mint a másik félre kellemetlen. Gyülölöm a botrányt. Röviden egy, beismerem eléggé sajtászerű, kérésem van, de higye el, eléggé tisztességes a megszivlelésre. Hatalmazzon föl engem arra, hogy mint az ön meghitt barátja naponkint vendége lehessen házának; hogy napról-napra lássam, csodálhassam azt a gyönyörű asszonyt, aki az ő szüxies lényének csodás varázásával megigézett, megrontotta a lelkem nyugalját.

— Malois lovag! . . .

Nyugodtan folytatta:

— És én annyi akadályt se görditek többé az ön utjába Mariettánál, a mennyi egy pierre de strasse-al kirakott karkötő; sőt ígérem, hogy többé látni sem fogom, ha beleegyezik . . .

— Hogy a feleségem szeretője legyen, mi?

— Pfuj, micsoda trágár kifejezés!

— Kedves marquis, ön túlságos hidegségét angol mamájától örökölte; de francia papájának

vére se válhatott annyira vízzé ereiben, hogy ilyen föltételeket be is tudna tartani.

A marquis nem zökkent ki nyugalmából.

— Ön tudja, hogy olyan rendnek vagyok tagja, mely örökre elzárja előlem a családi élet gyönyörüségét, különben egészen más alakban tettem volna föl ajánlatomat, tisztában lévén az ön érzelmeivel, melyeket felesége iránt táplál. De ne szaporítsuk tovább a szót. Ha ön azt mondja: áll az egyezés, barátom, becsületszavamat kötöm le, hogy ettől a perctől nem létezik számomra Marietta, aki pár nap előtt elhatározta, hogy elhagyja az önök fővárosát. Belefáradt a meddő harczba, melyet az itteni társaság ellen folytatott. Egy hét előtt irta alá a szerződést, amelynek értelmében Szlatinay Kornél birtokába ment át a palotája. És tudja mit tett? Az összeget, amit a palotáért kapott, különböző jótékonycélokra adományozta. Ő, ő tele van extravaganciákkal. Persze arra számít, hogy amit ő kidob az ablakon, én visszahozom az ajtón. De ha ön akarja, alaposan csalódik. Mert amely perctől ön óhajtja, Marietta egy teljesen elhagyott teremts, aki megmentőjét fogja önben üdvözölni, miután a többi imádója közt ön a legszámbevehetőbb. Várom feleletét:

— És miből álljon a felelet? — kérdezte Zsolnay, aki a hallottak hatása alatt izgatottan pattant föl helyéből.

— Pár szóból csupán: »Édes Henry, holnap szivesen látlak ebédre.« Az egész csak hat szó.

— Azaz holnap nem ebédel Mariettával?...

— Sőt nem is vacsorálok nála, nemesi becsületszavamra.

Malois fölkelt s kezébe véve czilinderét, szőrmentében simogatta a szálakat.

— Tehát én búcsúzó. Isten veled, kedves Ervin... Ervin az ön neve; ugyebár?

— Az, — felelt határozatlan hangon a gróf.

— A viszontlátásra, ha úgy akarod; ha nem, valószínű, hogy én is elhagyom az országot, amelynek így Marietta is hátat fordít.

Elnevette magát és folytatta:

— Nálam nélkül azonban aligha visszavágynék hazájába. Legfeljebb újra fölcsap mint műlovarnó valamely vándor-társulatnál, ha más segédforrás nem bugygyan föl számára. Nos tehát viszontlátásra, vagy két nap mulva a gyorsvonat röpit Francziaország felé.

Zsolnay elsápadt. Egy-két másodperczig tétovázott, aztán szinte reszkető hangon vetette oda:

— A viszontlátásra, Henry.

— Lehet már holnap? — kérdezte sima modorában Malois, — kinek szemében a diadaléret sugárzott.

— Holnap.

— Köszönöm. Viszontlátásra.

Ervin már nem volt ura szavainak, tetteinek.

Tudta, hogy valósággal nevetséges az a vágy, amely ellen azonban hiába küzdött. Még egyszer vissza kell szerezni hatalmát ama nő felett, aki így ki tudta forgatni minden józanságából. Tehát ismét az övé lesz Marietta. Micsoda bosszu, milyen nemes visszatorlás az iránt, aki oly hidegen bírta szemébe vágni: »Te voltál az egyetlen, akit szerettem. Neked szeretőd voltam, a többinek csak maitresse-je ...«

Ez olyan, mint mikor az éhhalállal vivódó előtt végighordják a legizesebb falatokat, anélkül, hogy egy harapásra valót is odavesse nek neki.

Nos hát mégsem hal meg éhen, de lefoglalja a legkívánatosabb falatot.

XXIV.

Zsolnay összerázkódott, amint alá s föl járva a szobában, Margitot pillantotta meg, aki úgy állt előtte, mint egy túlvilágról jött kísértet. De aztán csakhamar visszazökkent kedélyhangulata, s az utóbbi időkben használt hideg udvarias-sággal mondta:

— Parancsol valamit?

A fiatal nő nem felelt. Akart, de nem tudott.

— Egyebekben nagyon sajnálom, hogy magamra hagyott vendégemmel s igen lekötelezne, ha egyáltalában több szívelyességet tanusitana barátaimmal szemben.

— Én... én senkit sem akarok elfogadni az ön barátai közül.

— Vajjon miért nem? Biztosítom, nem egy van közöttük, akiket bátran elfogadhat.

— Például Malois marquist; nemde?

Habár a gróf tiszta véletlennek tulajdonította, hogy Margit elsőben is a francia nevét emliti, akadozva mondta:

— Hát igen, pl. Malois marquist, aki igen intelligens ember, s akinek...

— Akinek ön elad engem; akivel cserevásárt csinál; — csattant ki Margitból az elfojtott indulat.

Szikrázó szemekkel, görcsösen összeszorult öklökkel folytatta:

— Nem hallgatództam, a véletlen tett fültanujává... Itt voltam a kis szalonban és minden szót hallottam.

— De Margit...

Ugyszólván önkivületben beszélt:

— Oktalan, tapasztalatlan, ábrándos kedélyű gyermekeány voltam, akit a világtól elzárva neveltek, mint valami üvegházi növényt. Áldozata lettem szerencsétlen érzésemnek. Az élet, amelyet elkésve ismertem meg, lassanként lehámozott rólam minden tapasztatlanságot, tán még a női önérzetet is. Ismerek minden ocsmány-ságot a maga meztelenségében. Tudom, hogy ön megcsal engem. Nyilvánvaló előttem az élet, amit ön folytat. Akadtak, akik tudomásomra hoztak mindent. És ismételte ezt szüntelenül a fölösleges részvét, a szánakozásteli tekintetek, melyekkel lépten-nyomon találkoznom kellett. Pedig nem volt okuk a sajnálkozásra; a szívemet érintetlenül hagyta mindama galádság, amiket ön végbevitt. Mert régtől fogva kipusztult lelkemből a szerelemnek legkisebb szikrája

is, melyet egykor Darvas Margitban ébresztett Zsolnay Ervin. A kötelesség volt az egyetlen kapocs, mely hozzá fűzött. Ennek tudja be, hogy szemet hunytam a gyalázat előtt, amit ön végbevitt. Ön elfecsérelte a vagyonát s ha akkor elválok öntől, olybá tüntem volna föl magam előtt, mint az a szeretője, aki elzárja ön elől az ajtót, mihelyest nem tudja megfizetni azt, amit ő pénzért ad csupán. Hát ez verte rám a bilincset. Jó tudja, hogy nagy ideje nincs köztünk egyéb kötelék, mint az, hogy egy fedél alatt lakunk.

— Ön akarta így.

— Örömet átengedek önnek mindent az utolsó fillérig, de azt megkövetelem, hogy tegyen különbséget köztem és a szeretői közt. Ha már azt a támaszt sem találom föl önben, aki becsületemet megvédje, mikor már lábbal taposott mindabban, ami szent volt előttem, kénytelen leszek idegen oltalmat keresni, olyat, aki megvédelmez ön ellen . . .

— És vajjon ki lesz az a védő angyal? Tán bizony a kedvese?! . . .

Margit tág szemekkel, szinte tátva maradt ajkakkal bámult. Torkába fagyott a szó, a sikoly.

Zsolnay e hallgatást arra magyarázta, hogy most ő került fölénybe. Nagy szorultságában a végső eszközhöz folyamodott, hogy Margit ki ne mondja a szót, amely mai helyzetében egyértelmű

volna az anyagi tönkkel: Váljunk el. Azt hitte, egy hatásos jelenettel örökre elnémitja.

— Végighallgattam vádaskodásait, a mint eltűrtem a sok érzelgést, amelylyel halálra untatott. Önök u. n. tapasztalatlan teremtések azokból az átkozott regényekből, lehetetlen alakokból szedik magukba az életet és azt hiszik, hogy ez szakasztott olyan, amilyennek az a kificzamodott eszü poéta megkomponálta. Ostobaság! A nőnek kötelessége elnézni azt a pár ballépést, amit férje elkövet. A férfi sokkal szabadabb határok közt mozog. Ezt így hozza magával társadalmi állása, a vérmérséklete. A feleségnek nincs joga e miatt olyan szentimentális világfájdalomba burkolódnai, mint ön tette. Igen, adta a világgal leszámolt nőt, élte a látszólagos zárdai életet. Hanem hát a férje sem oly bárgyu, mint ön képzeli. Nagyon jól tudom, hogy volt, aki megvigasztalta az ön kesergő szívét; de én mindkettőnk jó nevére való tekintettel hallgattam és hallgatni fogok aztán is, ha valamely végletes lépéssel nem kényszerít a szólásra. Akkor azonban én sem kimélem önt és rámutatok kedvesére; arra, a kinek karjaiban találtam önt egy efélére éppen nem alkalmas helyen és pillanatban: az atyja ravatalánál. Ne kényszerítsen rá, hogy nyilvánosan ismételjem, hogy ön a Baán Miklós szeretője.

— És itt vége szakadt a kötelességnek! —
hörgött közbe villogó szemekkel, remegő ajkak-
kal Margit.

— Gyáva! gazember!

Zsolnay a hang felé fordult.

Baán Miklós állt az ajtóban, akinek jöttét bejelentette ugyan a komornyik, de a heves beszédben semmit sem hallottak. Így az érkezett már jó ideje ott állt az ajtónál s bár az első pillanatban vissza akart vonulni, a hallottak hatása alatt képtelen volt erre.

A két férfi pár másodperczig farkasszemet nézett; végre ironikus hangon, fenyegető tekintettel szólalt meg a gróf:

— Az első titulus is elegendő arra, hogy emlékezetessé tegyem önre nézve.

— Elvárom; — felelt nyugodtan Miklós.

— Nem fogom sokáig várakoztatni.

— Az Isten nevére, ne . . . ne! . . .

Margit maga elé terjesztette két összekulcsolt kezét és szakgatott hangon rebegte tovább:

— Ha van önben még valami tiszta érzés, Zsolnay gróf, arra kérem: ne csináljon botrányt. Mit tettem én, hogy nevemet így oda dobják a világ nyelvének? . . .

— Semmivel se többet, mint az asszonyok nagy része.

— Uram! megtiltom, hogy . . .

— Én tiltom meg önnek, Baán úr, a további

beavatkozást. A szeretőnek hallgass a neve, mikor a férj beszél.

— De a becsületes embernek van joga, hogy még e czimet is megvonja attól, aki sárba taposta azt a fogalmat is, hogy férj.

— Amely czimet aztán természetesen ön veszi föl; nemde? Nos, hát azt nem éri el, tisztelt Baán ur. Régen tudom, hogy szereti a feleségemet. Szerette már akkor, mikor nekem adott előnyt ön fölött. Ön is adta az aszkétát a világ előtt, mig alattomban . . .

Margit éles sikolylyal vetette magát a két férfi közé, látva, hogy Miklós a grófra rohan. Nem a férjét féltette.

A következő perczben aléltan rogyott a szőnyegre.

Zsolnay csöngetett:

— Küldje be a komornát. A grófné rosszul lett.

Aztán Baán Miklóshoz fordult:

— Ma délután hallani fog felőlem. Jó napot. A két férfi elhagyta a szobát.

Miklós fölsietett Rétháty bárónőhöz.

— Bocsásson meg vakmerőségemért, méltóságos asszonyom. Kegyeskedjék lemenni Margit-hoz. Nagy szüksége van az ön védelmére.

Bekövetkezett életében a fordulópont, amely előre látható volt.

XXV.

Mire Rétháty bárónő lesietett, Margit már visszanyerte eszméletét.

Kocsit hozatott és mialatt Maklárny irodájához értek, mindent elbeszélte barátnőjének, aki szintén vele ment.

Zsolnay grófné nála szokatlan szilárd hangon kérte föl az ügyvédet: keresse föl azonnal a grófot és jelentse ki előtte, hogy ő kész egész vagyonáról lemondani a férje javára, ha minden botrányt kerülve elválnak.

Az öreg ügyvéd hűledezve hallotta ezeket és elképedve mondta:

— Ki hitte volna, hogy még ez az asszony is idáig jut, aki pedig alig pár hó előtt olyan nagylelkűleg viselkedett a férjével szemben.

Nem volt ideje senkinek arra, hogy fölnyissa Maklárny szemeit s fölvilágosítsa, hogy milyen kevés köze volt a szerelemnek ahhoz az áldozathoz, amit Margit Zsolnay grófnak hozott.

Az ügyvéd csakhamar eljárt megbízatásá-

ban. Azonnal fölkereste Zsolnay Ervin grófot, aki előtt kijelentette, hogy a felesége válni akar tőle, de mint a Darvas család régi, hű barátja, elhallgatta a grófné pénzbeli ajánlatát.

— Nagyon helyes, ha válni akar tőlem a feleségem, csak tessék; de arra már semmiféle ékesszólásával nem kapaczitálhat, tisztelt ügyvéd ur, hogy kerüljem a botrányt.

Amig Margit az ügyvéddel értekezett, aki fölkereste őt a bárónő lakásán, Lénárdy báró is megjelent Rétháty bárónőnél.

Miután Anta tudta, hogy Miklós csakis a bárót kérhette föl segédül, gyóntatóra fogta a bárót, aki kezdetben az udvariasság előírta titkolódzásba burkolódzott; de az ügyes asszony csakhamar szinvallásra birta.

— Tudomásunk van a párbajról, csak azt mondja: pisztolyra vagy kardra mennek?

— Pisztolyra. Holnap reggel 6 órakor megy végbe a párbaj.

— Hol?

— Ezt már harapófogóval se veszi ki belőlem a bárónő.

— De hiszen Baán Miklós biztos halálnak néz eléje, mert Zsolnay mester a czéllövésben.

— És Miklósnak még soha se volt párbaja. Mindig távol tartotta magát attól a társaságtól, melynek napiprogrammjába van föl véve ez a sport. El kell rá készülve lennünk, hogy

holnap ilyenkorra egygyel ismét kevesebb a száma azoknak, akik mentségül szolgálnak e hiábavalóságnak, amit úgy hívnak, hogy társadalom.

— És összetett kézzel nézzük ezt?

— Ugy, miután nem segíthetünk rajta. Arra egyik felet se birhatjuk, hogy békés uton intézzék el a túlságosan kiélesedett ügyet...

— De ha megakadályoznánk a párbajt?

— Mi módon. Ilyesmi csak színművekben, regényekben fordul elő.

— — — — —

Ami Zsolnayt illeti, meglehetősen izgatottan töltötte a napot. Láttá, hogy azzal, amit fogás gyanánt akart használni arra, hogy hallgatásra bírja Margitot, ellenkezőt ért el. Darvas Margit válni akar tőle s ha ez nyilvánosságra jön, rá szabadulnak a hitelezők és fölfalják. Lehetetlenné van téve.

Maga se tudta, hogy mit remélhet e lépéstől, de este felé bejelentette magát Antánál.

— Elfogadom; — szólt a bárónő Margithoz — hátha bírok rá hatni s lemond arról, hogy megverekedjék Miklóssal. Maradj itt, édes Margit és ha azalatt Lénárdy jönni talál, aki ígérte, hogy ma még eljön, fogadd kérlek.

Átment a salonba, ahová csakhamar Zsolnay is belépett.

— Tehát betelt a jóslatod, drága cousine: Zsolnay Ervin lehetetlen a házasesetre.

— Szomorú győzelem — felelt a bárónő — rajtad áll azonban, hogy jobb véleményre hangolj magad iránt.

— És mi módon?

— Kerülj minden botrányt. Engedd a válópört abba a mederbe folyni, amint Margit óhajtja. És mert lehetetlen, hogy egy perczig is kételkedj abban, hogy mennyire igaztalan az az undok vád, mondj le a párbajról.

— Amely egyetlen mentsváram a közápor-tól, amivel a világ meghajigálhat. Szóval legyen Zsolnay a semmirekellő, élvhajhász roué és álljon vele szemben az ártatlan áldozat: a homály-talan életü asszony, aki menekülni akar a pos-ványból, amelybe e házasság által jutott. Így gondoljátok, ugyebár? Én ellenben ilyenfor-mán: a férjnek szeretői voltak, nos, az asszony-nak is van kedvese, ami a társadalom erkölcsi fogalmai szerint nemhogy egyenlővé teszi a két felet, de jóval aláhúzza a mérlegnek azt a serpenyőjét, amelybe az asszony bűneit rakta a közvélemény. No hát erről a kis előnyről még az én szép unokanővérem kedvéért se mondok le. Nem tanácsodat jöttem én kikérni, édesem, de ama véleményemnek akarok kifejezést adni, hogy még sem helyes, amikor te, akit ugy tár-sadalmi állásod, mint a rokoni kötelék mégis csak inkább hozzám fűz, mint Darvas Margit-hoz, minden alkalommal az ő pártjára keltél és

valódi gyönyörűséggel szedted magadba a kisebb-nagyobb összekoczczanásokat, melyek frigyünket lazították.

— A társadalmi, valamint a rokoni kapcsolatoknál is több horderővel bírtam az igazság; már ez pedig mindenhol annak a szegény asszonynak a pártján állt.

— Sokkal végletesebb, sokkal részrehajlóbb az asszonyi természet, semhogy ily biztos nyomon rá tudjon akadni: hol rejtőzik az a láthatatlanul megbujt igazság. Ellenségem voltál, amióta csak emlékezetem vissza bír lapozni a múltba. Már pedig egy asszony nem lehet ily konok ellensége annak a férfinak, aki soha egy gondolattal se vétett neki. Ez az ellenségeskedés egy rám nézve végtelen hizelgő gyanut ébreszt bennem; s ha folytatod az ellenem fölvett harcot, megrögzik bennem a boldogító tudat, hogy olyan érzelmek vezetnek, amelyek éppoly megtisztelőek, mint boldogító rám nézve és azt nem is kések nyilvánvalóvá tenni, ha azt vetnék szememre: hisz maga a vérszerinti rokona is ellene van . . .

— Csak pár óra előtt kapta meg ön kiérdemelt czimeit, fölösleges tehát, hogy megismételjem azokat.

Szinte tajtékozó ajkakkal, dühtől rikácsoló hangon mondta ezt Lénárdy, aki villogó szemekkel lépett be a szomszéd szobából.

— Ah, ismét egy Deus ex machina!? Akárcsak a szindarabokban! Nos, önnek is rendelkezésére állok, de majd csak a másik Don Quixotte után. Dulcineák, imádkozzatok lovagotokért. Lám, lám, ezek a szigorú erkölcsű asszonyok!?!... És ha szabad kérdenem, tisztelt báró úr, mi jogon, mi czimem kel ön e nő védelmére.

— Amit a vőlegény és menyasszony közötti viszony ad neki — felelt határozott hangon a báróné. — És most távozzék házamtól, Zsolnay gróf.

— Ezt figyelmeztetés nélkül is megteszem. Isten önökkel. Most már lesz oka, szép asszony, hogy ellenségévé válják annak az embernek, aki vőlegényétől fosztotta önt meg. Ön kitünő vívó, Lénárdy báró s az ön felett nyert győzelmem dicsőség lesz rám nézve.

A gróf távozása után Lénárdy Antához lépett. Ebben a perczben minden önfeláldozása az önzésbe fulladt. Elfelejtette a veszélyt, melyben más forog.

— Oh, Anta, milyen fájdalmas ez rám nézve, hogy csak szinpadi fogásból ejtette ki azt a szót, amelyet évek óta hiába lestem ajkairól.

A báróné melegen szoritotta meg Lénárdy kezét. Igaz érzés csöngött hangjában:

— Védd magadat; a te életed, ha ugy akarod, nem forog kockán, mert kitünően értesz a fegy-

verforgatáshoz. Támaszra, védőre van szükségem és Lénárdy Viktor az egyetlen férfi, akire rá merem bízni jövőmet.

Ha nem ilyen szomorú alkalomból folyik le az ünnepélyes pillanat, a legfelhőtlenebb menyországban érzi magát Lénárdy, de barátja jutott eszébe s ez nagyon keserű csepp volt az öröm poharába.

A bárónőtől távozva, azzal a megbizással küldte el segédeit Zsolnayhoz, hogy intézzék el előbb a kettőjük ügyét és csak azután veredjék Baán Miklóssal; de a gróf nem tágitott az elsőben megállapított sorrendtől.

— Ha rávehettem volna azt az embert, hogy előbb velem mérje össze fegyverét, most oly biztosnak érzem karomat, hogy lehetlenné tettem volna a másik párbajt; — sóhajtott magában Lénárdy.

Mire beesteledett, a föl-fölcsillanó reménynek utolsó parázsszene is kialudt és azok azzal a vigasztalan ténynyel álltak szemben, hogy másnap reggel Zsolnay gróf megverekszik Baán Miklóssal.

Margit és Anta szótlánul ültek a félhomályos szobában. A bárónő időnkint megkoczkáztatott egy-egy szót, amire azonban nem kapott feleletet.

A bárónő jónak látta volna, ha Margit csak egy sort is ír Miklósnak. De a fiatal asszony tán nem is gondolt erre.

Mióta az ügyvéddel végzett, valódi lethargikus állapot vett rajta erőt.

Pedig Anta közölte vele azt a nagy változást, amely ma délután óta ment végbe az életében, megjegyezve, hogy Lénárdy épp oly kivételes jellem, mint Baán Miklós; azokhoz a jóformán lehetetlen egyéniségekhez tartozik, akik csak egyszer szeretnek életükben.

Ezzel kimondta azt is, amit eddig távolról se érintett: hogy tudomásával bir annak a nagy, odaadó szerelemnek, melyet Baán Miklós rejteget. És még ez se hatott arra az asszonyra. Mereven ült egy helyben, szemeit egy pontra szögezve és gondolataival tán egy és ugyanazon kört futva be.

Az óra tizenegyet ütött.

Antal fölkel helyéből.

— Menj pihenni, édes Margit. Mindkettőnknek szükségünk van a nyugalomra. Jó éjt, angyalom.

Margit hirtelen mozdulattal magához vonta barátjánőjét. Nyaka köré fonta karjait. Anta vállaira hajtva fejét, suttogta:

— Hogyan háláljam meg jóságodat?

A bárónő érezte a heves lüktetést a fiatal asszony mellében és érezte testének forróságát, amely elárulta, hogy ott benn nincs oly fásult nyugalom, amelyet a külső hazudik.

Halkan sugta a fülébe:

— Imádkozzunk azokért, akiknek élete kedves előttünk. Hátha még történik valami csoda? . . .

»Imádkozzunk . . .«

Vajjon hajnalhasadtáig egy zsöllyében ülve, szemeinket a nappalt elborító felhőkre függesztve, két kezünket lankadtan pihentetve a szék karjain, vajjon imádkozunk így? vajjon azt a megtörténhető csodát várjuk így? . . .

Margit egész éjjel ott ült az ablakkal szemközt és tekintete alig-alig rebbenve merőn bámult a csillagtalan ürbe.

XXVI.

Minden szenzációs hirnek szárnya van.

Hogy honnét röpült világgá, annak a nyitját könnyen megtalálja, aki tudja, hogy Zsolnay egyik segéde Bozsoky Gedeon.

Estefelé már mindenütt Zsolnay Ervin gróf s a fiatal gépgyáros közt végbemenendő párbajról beszéltek. Ezzel együtt szájról-szájra futott a hir, hogy Zsolnayék válnak.

Malois marquis, anélkül, hogy egy szóval is belefolyják a társalgásba, figyelmesen hallgatta e hirt a klubban. Ez az ujdonság szálankint bontotta föl azt a nagy körültekintéssel fonott hálót, amelyben a csodaszép, férjétől rútul elhanyagolt asszonyt meg akarta fogni.

Akadtt valaki, aki megelőzte őt. A részleteket persze Malois se tudta maguk igaz mivoltában, csak a tényt, hogy Zsolnaynak heves összekocczanása volt a feleségével és Baán Miklós kelt a védetlen nő pártjára, akit az asszony szeretőjének deklaráll a férj.

A marquis vastag gomolyogban bocsátotta ki száján a magába szedett füstöt. A francia ajkai egy órán át csak ebből a célból nyiltak meg. És miután a hallottak nyomán már eleget tudott, belenyomta a hamutálcába alig tüzet fogott szivarkáját és jóéjt kívánt az uraknak.

Tehát ismét csak Marietta!...

Bizonyos lelkifurdalásfélével lépte át annak a leánynak a lakását, mintha a homlokára volna irva, hogy ma délután azzal a szándékkal tette be maga után az ajtót, hogy utoljára járt itt.

Marietta szivélyes mosolya, amelylyel elément, megszégyenítő volt ugyan, de kimondhatlanul jól esett neki. »Milyen ocsmányul hálátlan is voltál!« csóváltatta fejét a lelkiismeret odabenn.

Valósággal szajkó módra fecsegett Malois, mintha ezzel tán jóvá tehetne valamit a lelkiismeretével szemben.

Marietta feszült figyelemmel hallgatta.

— Szóval ez a Zsolnay egy léha, tartalmatlan fráter, — fejezte be Malois, — akinek éppen olyan tág a lelkiismerete, amilyen nagy a szerencséje. Tönkretette egy fiatal teremtés életét, tömérdek szivtelen cselekedetet halmoz egymásra és a konkluzió az, hogy ő egy kifogástalan gavallér, mert megverekszik a neve becsületeért; holott már azon a ponton állt, hogy egy fafillért se adtak volna ezért a névért.

— És hiszi maga, hogy a fiatal gyáros a kedvese lenne Zsolnay grófnénak?

— A tűzbe teszem kezemet ezért az asszonyért. De a világ a grófot fogja megtapsolni. Ugy mondják, hogy Zsolnay nagy lumen a párbajozásban.

Marietta úgy hallgatta mindezt, mint egy érdekes tárczacikknek dióhéjba szoritott meséjét. Mert hát mi köze neki Zsolnaynéhoz? mi köze Baán Miklóshoz és mi köze...

Lám, lám, milyen sok ember belejátszik ebbe a tragédiába, anélkül, hogy egyben is volna annyi tehetség, annyi leleményesség, hogy áthúzná ezt a hamis számadást.

— Beszéljen tovább, Henry; nagyon érdekes újdonságai vannak.

A marquis készséggel tett eleget Marietta óhajának.

Mikor már ki volt meritve a tárgy, egykedvűn kérdezte Marietta:

— Holnap elutazunk, ugyebár?

— Amint akarja.

— Én mulhatlan szeretném elhagyni a várost holnap.

— Jól van; holnap reggel hét órára érte jövök. Ma éjjel a kaszinóban maradok. Több revanche-al tartozom és nem akarom így elhagyni a várost, hogy valaki adósául erlegessen. Hét órakor reggel itt leszek.

— Nem, nem Henry; csak jöjjön egyenesen a vonathoz.

— Tehát a viszontlátásra.

*

A gépgyárban senki se gyanította, hogy mire virradnak másnap. A munka éppoly serényen folyt mint rendesen s a gazda egy hajszálnyi mulasztással se árulta el, hogy ő tán utoljára járja be a helyiségeket.

A fiatal főnök egyik félreeső zúgba húzódva hallgatta a gépóriások pokoli kalimpálását, a fülsiketítő dübörgést.

Aztán fölment a lakásába.

Milyen ellentétes nyugalom. Amott a lüktető, pezsgő élet, itt a mozdulatlan csönd...

Az üzletvezetője lépett be.

Nyugodtan hallgatta végig a jelentéseit; kiadta az utasításokat a következő napra és mikor újra egyedül maradt, levélírásba kapott:

»Méltóságos Asszonyom!

»Ön mindig őrangyala volt Darvas Margitnak; ne hagyja el ezután se. Nagy szüksége van az ön barátságára. Legyen mellette, mikor azzal az emberrel áll szemben, akinek mindent föláldozott és aki még ezzel se érve be, legdrágább kincsétől: tiszta nevétől is megakarná rabolni.

»Nyissák föl a világ szemeit, hadd lássa teljes fényében azt a martyrkoronát kiérdemelt szent asszonyt.

»Pártfogásába ajánlom jóltevőmnek szerencsétlen leányát. Fájdalom, hogy én csak ennyit tehetek érte.

»Méltóságos asszonyomnak alázatos szolgálója:

Baán Miklós.«

Rétháty Anta bárónőnek czimezte e levelet. Félretette a tollat.

Ezzel minden kötelességét leróttá.

Darvas végrendeletének egy klauzulája így szól: »ha Baán Miklós esetleg közvetlen örökösök nélkül hal meg, a gyár a főörökösre, Zsolnay Ervin grófnéra, illetve ennek utódaira száll vissza.«

Az a jelenet, amelynek a véletlen ma tanujává tette, ismét visszahelyezte lelkében azt a nőt, aki életének vezércsillaga volt, oda, ahol jól esett tudnia. Egy fényes, kivételes jelenség a sok semmi közt, akit tarthatatlan alakként dob ki magából a realizmus, mint nem létező ideált. És ő se létezik; őt is visszautasítja az »okosak« nagy tábora; ő is egy képzelt alak, akit a hús-vér ember megkaczag. Milyen jól esik ilyen módon válni gúny tárgyává.

Annyi gondolat váltotta föl egymást a fiatal gyáros elméjében, hogy hajnalhasadtáig nem hagyott neki egy percnyi pihenőt.

Irományait, könyveit átvizsgálva töltötte az éjt.

A nagy némaságba csak óránként szólt közbe a fali óra, mely tompa kongással számolt be arról, hogy hol tart már az idő.

Hajnali öt órát ütött.

Egy ilyen éjszaka elégséges rá, hogy az ember még egyszer végigélje életét.

Hátradólt a karosszékekben. Merev, hosszú tekintettel szivta föl a vékony sugárt, amely egy uj nap hirnöke. Ez a nap már nem az övé.

Öt óra.

Fél hét előtt itt lesznek a segédei.

Egy fájó gondolat villant meg agyában; ez borult a lelkére.

Ej nos, egy sor, pár konvenczióból leirt szó mégis csak jól esett volna annak a részéről, aki miatt...

De nem; nincs szüksége alamizsna gyanánt odaadott részvétre.

Az óra ütése, vagy tán az ajtó váratlan csattanása fölrázta mélázásából.

Egész éjjel tiszta öntudatnál volt, mert hisz bátran nézett sorsa elé; és most zökken ki józanságából?...

Szemei mereven bámultak. Álom? Láz-föstötte látomány ez? A megbomlott idegrendszer hallucinációja?...

Bámult s alig mozgó ajkakkal suttogta:

— Margit, te vagy? Mit akarsz itt?...

Olyan volt mint egy fantôme. Több teste van az üres hallucinációknak, mint élet abban a fakó arcban, az imbolygó alakban. Csak a hangja volt szilárd; erős elhatározás csöngött ki belőle.

— Bocsáss meg, Miklós.

Miután kezében érezte a forró, reszkető kezet, csak akkor tudta elhinni, hogy nem álmodik: tényleg Margit áll előtte.

— Az ég nevére, mit akarsz itt? miért jöttél? . . .

— Hogy megmentselek. Neked nem szabad megverekedni érettem; nem szabad kiszolgáltatni életedet annak az embernek, aki megölne. Ekkora igaztalanság nem történhetik meg. Miklós, én nagyot vétkeztem ellened. Megbűnhődtem már érte; de téged meg kell mentenem. Összetett kézzel kérlek; mondj le erről a párbajról.

— Ezt a kívánságodat nem tölthetem be, szegény asszony. Légy nyugodt; a te lelkiismeretedet semmi sem terheli.

— Nem a lelkiismeretemet félted. A lelkiismeretnek, a kötelességnek már emberfeletti áldozatokat hoztam. Ezeknek semmivel se tartozom.

Esdekőleg tette össze két kezét; könyben úszó szemeiből a lelke sugárzott ki.

— Téged félted; a te életedért remegek. Egyéb semmi.

Miklós mellében egy hatalmas ütést érzett.

Egy másodperczig gyávának érezte magát arra, hogy most meghaljon.

Elmult a másodperc.

Gyöngéden fogta meg Margit kezét. Lágy hangon suttogta:

— Köszönöm; köszönöm. Védeni fogom magamat ellenfelemmel szemben.

— És mégis el akarsz menni?

— Kell! Az egész világ gúnytárgya lennék, ha megfutok a veszély elől.

— És te fölálodozod józanságodat ennek a fonákságokból álló világnak?!...

— Közöttük élek; szükségem van a becsülésükre.

— Hagyd itt őket. Van a föld kerekiségén olyan hely, ahol...

— Elfussak idegenbe, egymagamban...

— Veled megyek.

— Szánalomból?...

— Nem abból; de mert...

Hát ezt nem lehet neki kimondani. Értse meg pirulásából; értse meg tekintetéből, értse meg a két kar remegéséből, amelyek teljes erővel fonják körül a nyakát.

— Ne menj el... Bocsáss meg nekem... Vagy veled megyek a világ végére is. Mit bánom én az embereket, mikor az életedről van szó. Jöjj, menekülj velem; jöjj a biztos halál elől.

Kocsi állt meg a gyár előtt.

A segédek s az orvos.

Nem szabad őket várakoztatni.

Csak egy kétségbeesett sikoly kérdezte:

— Hát mégis? . . .

— Mégis elmegyek, Margit. Te meghoztad a legnagyobb áldozatot, amit asszony hozhat: becsületed árán akartad megváltani életemet. Én is meghozom a legnagyobb áldozatot: lemondok szerelmedről, amig érdemet nem tettem erre. Tisztaságod imádtam benned; mocsoktalan jellemem az, amit becsültél. Nagyon szegények lennénk mi e kincsek nélkül. A viszontlátásra, ha Isten úgy akarja.

Teljes lelkierejére volt szüksége, hogy kibontakozzék abból az ölelésből.

És ki ítélhetné el amiatt, hogy az ajka egy perczre megérintette a hang nélkül mozgó ajkakat.

— A viszontlátásra, Margit.

— El van veszve! — hörögte Margit, — midőn látta, hogy minden kísérlete hiábavaló volt. Baán Miklós szilárd léptekkel hagyta el a szobát.

— El van veszve!

Ezt a három szót ismételték azok a résztvevő tekintetek ott a kocsiban, amelyek a mellettük elhelyezkedett férfira függtek.

Margit térdre esett. Összekulcsolta kezeit. Imádkozott.

Künn megindultak a gépek. Egyhangu mormolásukban benne volt az élet, a költészet, a becsület.

Lord vastag csaholással fogadott valami idegent, aki belépett a kapun.

Hét órát ütött a toronyban.

A harang kongása, a gépek serény zakatolása és tán egy lövés hangzik el e perczen, amely kioltotta azt a tiszta életet.

Margit még folyton imádkozott.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

XXVII.

Zsolnay úgy érezte magát minden párbaja előtt, mint aki egy derekas massage-nak néz eléje.

A dolgok állása szerint nagy pénzkrach üt be nála; de jó hire nem fog csorbát szenvedni. Megverekszik, esetleg megöli azt az embert, akit mint a felesége kedvesét fog emlegetni a világ. Így aztán bármilyen mocskot szórna válópörében Darvas Margit, nem lesz értéke olyan nő ajkáról, akinek szeretője volt.

Ezt a tragédiát pompásan jelenetetzte az ártatlanul és sokat ócsárolt véletlen.

Nem feküdt le, mert hisz körülbelül éjfél után két óra vetette lakására.

Hanem olyan hosszúnak találta az időt, hogy még olvasásra is ráfanyalodott. Zolát lapozgatta, majd Jean de Rameau és Amand Silvestre termékeivel táplálkozott.

Közbe-közbe visszaidézte az elmúlt nap eseményeit. Malois alakja is végig vonult emlékezete panorámáján.

A klubban találkozott véle. Ő természetesen került a francziát, de ez se kereste a társaságát. Fölötte komor volt. Tán már szakított Mariettával s most két szék közt a pad alá kerül. Az este hallotta úgy fülhegygyel, hogy az új tulajdonos már holnap elfoglalja a francia grófné palotáját. Így Marietta tán már ma elhagyja a fővárost.

Egy pillanatra a párbajra gondolt. Csakugy, mint mikor valaki azon tünődik: hány látogatást is kell ma lerónom? hogy is kezdjem a sorrendet? Hét órakor Baán Miklós, ez a régi romantikából itt felejtett individuum és nyolczkor Lénárdy. Segédei $\frac{1}{4}$ 7-kor jönnek érte.

Szinte kéjelgett a gondolatban: mennyire növeli a tekintélyét ez az újabb hőstette. Ez a polycratesi gyűrű, melyet mindig vissza ad a sors az ő fajtáju kegyeltjeinek.

Hajnal felé a chaise longue-ra vetette magát és elszunnyadt.

— Mi az? Mit akar? Hány óra? . . .

Bódultan ejtette ki e három kérdést, amint komornyikját pillantotta meg a szék lábánál.

— Fél hat óra, méltóságos uram.

— Egy negyed óráig még hagyhattál volna pihenni.

— Igen, de . . .

— Mi kell?

— Egy hölgy van itt.

— Miféle hölgy?

Nem várta meg, míg a komornyik vissza tér a válaszszal, ha vajjon elfogadja-e a gróf, de mire Zsolnay az ajtó felé fordította tekintetét, már a küszöbön állt.

A gróf fölugrott.

— Marietta!

— Kissé korán jöttem, ügyebár? De a ki hosszú útra kel, nem hódolhat föltétlenül az illemszabályoknak.

Zsolnay intett a komornyiknak, hogy távozzék.

Mihelyest magukra maradtak, Mariettához rohant. Megragadta mindkét kezét.

Voltaképpen csak azért tette ezt, hogy meggyőződjék: — ébren látja-e, amit lát.

— Marietta, minek köszönhetem . . .

— A Nemezis hozott, édesem.

— Nem értem.

Kinálás nélkül ült le a legközelebbi zsölyébe. Fölemelte arczáról az ajkáig érő fátyolt. Egykét másodperczig szó nélkül függesztette szemeit Zsolnay grófra.

Bóditólag szép volt egyszerü, de lehetőleg kaczer utiruhájában, mely oly szorosan tapadt plasztikus termetéhez, hogy apró részletekben domborodtak ki a káprázatos idomok.

— Utazom, kedves Zsolnay, még pedig egyedül. Cserben hagyott a lovagom. Eljöttem, hogy

Istenhozzádot mondjak önnek és bocsánatot kérek, mint egy bűnbánó Magdolna. Maga mégis jó fiu volt, Ervin. Igaz ugyan, hogy szintén a faképnél hagyott egyszer; de aztán megbánta; mert megbánta, ugy-e?

— Meg, meg . . .

Csak az ajkai szélén reszketett végig a felelet.

— No lássa, én is megbántam, hogy olyan kegyetlen voltam magához. Ezt azonban már nem tehetem jóvá.

— Dehogy nem; — suttogta Zsolnay egészen közel hajolva.

— Oh, nem, nem. Maga nagyon kitanult ember, édes gróf; nem hinne nekem. Pedig lássa, mig a férfinál életen át betart a gyűlölet, az asszony csak addig gyűlöl, mig kimondta ezt a szót. Aztán a nő gyűlölete csak átjáró a szerelemhez. Nos, nevensen ki a gyöngeségem miatt. Itt vagyok, egy bűnbánó kokott, aki arra kéri régi gazdáját, hogy . . .

— Ne beszéljen ilyen utálatos dolgokat.

— Bizony förtelmes a helyzetem, édesem. Itt állok egyedül ebben az idegen városban.

— Egyedül!? Hisz nincs egyedül.

— Hát ki van velem?

— Én; életfogytáig a rabszolgája . . .

— Milyen bolondságokat beszél megint. De hisz mond és gondol az ember sok bolondot.

Lássa, most én is olyan eszeveszett dolgot gondoltam. Ugy rémlett, mintha pár év óta semmi se változott volna. Maga ott lakik a saint-germaini kis palotában és Marietta, aki mindig féltékeny, mint egy him tigris, egy reggel bejelentés nélkül toppan be Zsolnay gróf garçon-lakásába. A legkellemesebb csalódás, a féltékenységgel sugalmazta rémképeknek árnyéka sincs. A gróf, ki előtte való este korán elhagyta Mariettát, már 11 órakor otthon volt és miután egész éjjel ügyes-bajos levelezéssel volt elfoglalva, olyan nyugodtan szunnyadt, mint az anya emlőjén elszenderedett csecsemő. A boldog leány megígéri, hogy ez édes csalódást meghálálendő, minden reggel eljön, hogy egy szerelmes csókkal ébreszse föl hűség kedvesét.

— Oh! micsoda ébredések ezek, Marietta! Tudott-e már asszony úgy szeretni, mint te? Te kitalálod az ember legtitkosabb gondolatát. Veszedelmes syrén, aki a pokolba is elcsalnál magaddal.

— Ej, hát nálam a pokol van.

— Oh, nem, nem; a legfényesebb menyország!

Marietta ott ült a chaise longue lábánál, oly közel, hogy térdei minduntalan megérintették a szemközt ülőt, sőt oly közel csúszott az a kívánatos alak, hogy a gróf azt érezte, mintha minden porcikáját emésztő tűz folyná körül.

Zsolnay úgy beszélt, mint a részeg:

— Tehát a Faubourg Saint-Germainben vagyunk . . .

— Ah, ha ott volnánk, Ervin!

— Rajtad áll. Egy kis fantázia, egy kis szerelem . . .

— Szerelem!? De hát tudna még engem szeretni? . . .

— Tégy próbára.

— Félek a kudarczótól.

— A kísérlet ellenkezőről fog meggyőzni.

— Sokkal jobban ismerem a férfiakat, semmint elbirjam hinni, hogy egy elhagyott nő . . . Nem, nem, maga csak tréfát űz velem.

Két kezét szinte gyermekes enyelgéssel tette a gróf térdére. Belenevetett a szemébe:

— Eltaláltam, hogy mit gondol?

— Meglehet.

— Oh, maga kiméletlen!

— Miért nevez annak?

— Mert azt mondja: lehet, hogy eltaláltam a gondolatát. Nos, én azt képezem, hogy maga ilyenfélét gondol: »Eredj, eredj, szegény teremtés, nálad csak az ellenállás bir vonzerővel, de mihelyt elvesztetted ezt a varázsodat, megszűnt a delej.« És hiszi, hogy olyan nagyon el vagyok hagyatva, hogy hűtlenné lett lovagomon kívül éppenséggel nem akadna egy jó barátom? . . .

Bóditólag kaczer pozeba tette magát. Foly-

tatta: — Nagyot változtam, ugyebár, amióta elváltunk?

— Nagyot, előnyödre.

— Banális frázis! Pedig kár, hogy a fiatal-ság, a szépség, nem tart lépést a szerelmünkkel. A szépség csökken és a szenvedély növekszik. Oh, ha találnék valakit, aki megértene engem...

— Hisz találtál, hisz itt van melletted; csak a parancsodra les és mint hü kutyád csúszik lábaidhoz.

Átkarolta és magához vonta azt a termetet, amelynek érintése örülésig hajtotta szenvedélyét.

A lány nem vonta ki magát.

— Ismét ott vagyunk a Faubourg Saint-Germainban — suttogott a gróf.

— Ha hinni tudnék; de hisz már egyszer cserben hagytál...

A vér elöntötte Zsolnay agyvelejét; elvette szemének látását, teljesen megtompította öntudatát. A szenvedély ittasultságában nem tudott, nem akart tudni egyébről, mint arról, hogy most már másodizben győzött e makacs teremtés fölött. Akiért a legképtelenebb áldozatokra kész lett volna; önkényt dobja magát karjaiba. És suttogott a fülébe olyan szavakat, amelyek elvették az esztét.

— De hát igaz ez, Marietta? — kérdezte, amint a leány egy könnyü mozdulattal kibontakozott öleléséből.

— Magán áll, hogy igaz legyen.

— Tehát ismét az enyém léssz!?! . . .

Amaz nem felelt, de egy-két lépéssel odább gördítette a székét.

Zsolnay halk szavába beleszólt az óra ütése.

Ki hallotta ezt? Van-e olyan hang, mely a semmiségbe nem vesz, mikor a vér, az idegek az érzékek beszélnek.

Zsolnay újra és vad szenvedélylyel szoritotta keblére azt az ördögileg szép asszonyt.

Örült dolgokat beszélt, anélkül, hogy a másik félbeszakítaná. Aztán egy-egy tüzes csókba fulladt a szava. Ez ellen se védekezett.

Ujra megszólalt az óra.

Marietta hirtelen, vad mozdulattal kiszakította magát a gróf karjai közül. Arczvonása, tekintete, viselkedése, sőt a hangja is hihetetlen változáson ment át. A bűnös, a bűnrevágyó leány, mint egy paradicsomot őrző cherub, olyan hozzáférhetetlen szigorral állt a gróf előtt.

Aztán éles gúnynyal kaczagott föl:

— Hát a könnyelmű, a ledér komédiásné kellett hozzá, hogy végbevigye ezt az istenes missziót. Hallotta: az óra hetet ütött. E perczen önnök a párbaj színhelyén kellene lennie. Ön legjobban tudja: mit jelent egy gavallérra nézve, ha nem jelenik meg ilyen aktuson. Azóta már jegyzőkönyvet vettek föl az esetről, azok a segédek, akik kevéssel ezelőtt itt jártak, de a

komornyik azzal utasította el, hogy a méltóságos úr senkit se fogad, mert egy hölgy van nála. És száz arany olyan hatással van eféle szolgálélekre, hogy még karhatalommal is ellene szegül, ha nevezett segédek tán erőszakkal akarták volna elhurczolni. Másfelől pedig azok a tisztelt segédurak is sokkal mulatságosabbnak találták valószínűleg ezt a szokatlan esetet, semhogy ne kapnának rajta. Az én hirnevemnek ez már semmit sem árt és megmentettem vele egy derék, becsületes ember életét. Vége a komédiának.

Zsolnay Ervin gróf úgy állt ott, mintha gyökeret vertek volna a lábai. Nem birt mozdulni és nem tudott hangot adni.

Azt hitte, hogy az alvilág összes rossz szelleme jött föl hozzá és azok üzik vele a lehetetlen tréfát.

Merőn bámult a faliórára, melynek mutatója szemmel látható bizonytságot tett amellett, hogy Marietta igazat beszél.

— Igen, Zsolnay gróf, megszólalt bennem a jobbik énem s ezt mondta: »Vigy végbe egyszer te is egy nemes cselekedetet.« Ilyesmire csak a magamféle laza erkölcsü teremtés képes, mert azokkal a fedhetlen jellemeikkel nem fért volna össze, hogy rókabőrbe öltözve csalják csapdába a másik rókát; hanem szembeszálltak volna, mint nemes oroszán ellenfelével. Ezzel még adósa voltam a magam nevében is. Ez volt a második ostorcsapás, amit a czirkus-star mért

Zsolnay grófra. Azt hiszem: kerülni fogja az alkalmat, hogy a harmadikat is rámérjem.

Erős ajtócsattanás jelezte, hogy Marietta elhagyta a szobát.

Zsolnay mozdulatlanul állt egy helyben. Lehetetlen chaosszá keveredett benne minden gondolat. Érezte, hogy tönkre van téve. Anyagilag és erkölcsileg megsemmisült.

Egy férfi, aki légyottja miatt elmulasztja párbaját. Erre még nem volt példa.

Ha nyilvánosságra jön, nincs maradása még az országban sem.

Most aztán igazán kicsúszott a talaj a lábai alól. Ez az ostorcsapás hatalmas bélyeget ejtett a gavalléri becsületen.

Olyan stadiumban volt, mikor az ember csak egy szalmaszálba kapaszkodik. Hátha az álom fösti eléje ezt az undok képet.

*

Volt alkalma Zsolnay grófnak meggyőződnie arról, hogy a legkegyetlenebb valóság tárult szemei elé.

Pár órával később kellett volna megverekednie Lénárdyval, aki akkorra értesülve az esetről, egyszerün megtagadta tőle az elégtételadást, mint diszkvalifikált egyéntől.

És az esti lapok egész terjedelmében beszámoltak az odiózus ügyről; s habár csak a kezdő-

betük voltak kiírva, mindenki ráismert, hogy e csúf affaire hőse Zsolnay Ervin gróf.

Hát ez az ostorcsapás, amit a könnyelmű nő sértett hiúsága csapott becsületének arczába, maradandóbb jelt hagyott, mint az a másik ott a czirkusz porondján.

*

Nagy hatást tett a fiatal képviselő szüz beszéde, melyben egy rég letárgyalt törvényczikkel állította szembe a szőnyegre került törvényjavaslatot.

Élénk közbekiáltások hallatszottak mindkét oldalról.

— Folytassa szónok.

— Halljuk Baán Miklóst!

— Elméletem nélkülözi a törvényes formát, de jobb érzésem fölzúdul a többek közt törvényeink ama paragrafusa ellen is, melynek értelmében megszűnt magyar honpolgár lenni mindaz, aki bizonyos időn belül nem volt adófizető és nem élt magyar területen. Hát igen, hazánknak szüksége van fiai anyagi és erkölcsi támogatására, mint minden országnak. Én azonban büszkébben vallom honfitársamnak azt, aki bevehető oknál fogva, életfogytig idegenben tölti napjait, ahol mocsoktalan nevével, tiszta jellemével csak becsületet szerez hazájának a magyarral szemben mindig sötét szkepsziszbe burkolódzott külföld előtt, mint eltűrjem azt, hogy a magyar név

szent zászlója alatt folytassa üzelmeit az a szélhámos, aki előtt az országban bedugulván minden pénzforrás, ideig-óráig a külföldre menekül, hogy ott folytassa galád mesterkedéseit.

— S amit tisztességes uton megszerezni nincs képessége, nincs szellemi ereje, kártyabarlangokban, a társadalom szemétdombján gyűjti össze. Szélhámosságtól a bűnig belesülyed a posványba amit az élvhajhászat, s a munkaiszony nyit meg előtte. És ez az ember azt mondja magáról: »Magyar vagyok; a magyar társaságnak egy előkelő tagja.« Joga van ehhez, mert hisz még nem telt csak három esztendő, mióta elhagyta az országot s így még van elég ideje törvényeink értelmében arra, hogy a magyart képviselje a külföldön. Rövid idő múlva a büntető igazság kezébe kerül és akkor is öntudatosan, jogosan mutat a földteke ama pontja felé, ahol egy neve tisztaságára féltékeny, becsületére büszke nemzet küzd, dolgozik és igaz jusson kiáltja: »Én is középük tartozom.« Én azt az embert honosítanám ki; ettől vonnám meg a magyar honpolgárság jogát. Ezek után legjobb lelkiismeretem szerint csatlakozom előttem szólott tisztelt képviselőtársam, barátom, Lénárdy Viktor báró indítványához.

Általános szerencsekivánatok hangoztak a fiatal gyáros körül a jó másfél óráig tartott beszéd után.

— Jó fogást csinált vele az ellenzék; vélekedtek a tulsó oldalon.

— Nagy szónoki tehetség.

Egy öreg, reszkető hang kiáltott utolsó éljent a karzatról. Csutor bácsi lelkesedésének megnyilatkozása volt.

— Vajjon ki az az előkelő magyar, akiről szónoklata végén beszélt?

Többen tették e kérdést.

Senki se adhatott rá fölvilágosító választ. Kevesen is tudták, legfeljebb Lénárdy báró, a felesége: Anta és a szónok jegyese, akinek válópöre a napokban ért véget: Darvas Margit. Az ő egykori eszményképe az, aki most veti le utolsó foszlányát is annak a meznek, amelyben az ideális leány szeme látta évek előtt.

Zsolnay Ervin grófról ettől fogvást csak a botránykrónikák adtak hirt, amint fokönkint, de rohamosan haladt le a lejtőn a züllés fertőjébe.

(Vége.)

OSZK
Novellák.

Grazúgos Széchenyi Könyvtár

A legjobb prókátor.

A szép asszony még csak kiváló gonddal ápolt szögszin haján tett némi igazítást, aztán a konzoltükör előtt állva, egy utolsó tekintettel siklott át üle arczán, melynek gyöngéd színe még magán viseli a fiatalság pótolhatlan zománczát.

Hetedfelet ütött.

Az óra ütésének visszhangjaként gyöngéd kopogás hallatszott a középajtón.

A bátorító közhelyre magas, elegans férfi lépett be.

Rendkívül érdekes arcz, nyilt tekintet, öntudatos föllépés.

A látogató tartózkodóan, jóformán elfogultan közeledett a ház asszonyához, némi körülményességgel emelve ajkához a feléje nyujtott kezét; aztán habozással adta át a baljában tartott rózsacsokrot.

— Hogyan? . . . De . . .

— A kicsikének, — felelt magyarázólag a fiatal férfi,

— Köszönet az ő nevében.

— Nem láthatnám egy perczre?

— Azt hiszem, már alszik . . .

— Talán még ébren lesz? . . .

A vendég e szavakkal pár lépést tett a szőnyegajtó felé.

— Bocsánat, — szólt elpirulva az utját álló szép asszony, — Magduska pár nap óta az én hálószobámban alszik, s így . . .

— Pardon! . . .

A férfi arcza egy pillanatra elborult; de aztán egy halk, elnyomott sóhajjal tovább üzte komolyságát.

Elfoglalta a kis asztal melletti zsölyeszéket, melyet egy kézmozdulattal Erna jelölt ki számára, miután ő maga a szemköztes karoszékekbe ült.

— Nem is tudom hálámat kellőleg kifejezni, kedves Erna . . . ha szabad így neveznem? . . .

— Oh, kérem, édes Kornél.

— Tehát ismétlem: hálám szavakban ki nem fejezhető, amiért ma már nem fogadott abban a csunya szalonban, hol ez ideig értekeztünk. Ez a kis szobácska valaha sokkal kedvesebb, sokkal bizalmasabb és sokkal . . .

— Melegebb; jól mondja — vágott szavába Erna. — A szalonban olyan nagy léghuzam van és . . . röviden örülök, ha e változás nincs ellenére.

— Nincs, nincs!

E két szót erősen hangsúlyozta és tüzes pillantással ejtette ki Kornél.

— Nos, tehát . . .

— Térjünk ügyünkre, nemde, édes Erna?

— Ha kérnem szabad.

A fiatal asszony e közben öntudatlanul vette le az asztalkáról a virágcsokrot, melyet vendége a kis Magdus részére hozott.

Kornél ezalatt kabátja mellső zsebéből iratcsomót vont elő. Hangjában némi hivatalos színezettel kezdte:

— Összegezzük hát idejövetelem okának okozatait, kedves, szép, szeretetreméltó kliensem.

— Milyen hóbortos maga!

— Hát nem kliensem? Magának ügyvédre volt szüksége, hogy megindithassa válópörét férje, Érdy Kornél miniszteri titkár ellen, akivel ezelőtt három évvel lépett házasságra. Ez az ügyvéd, mint végzett jogász, csekély személyemben áll rendelkezésére. Csináljunk tehát egy rövid áttekintést, afféle fölülvizsgálatot. Fölpörös azzal vádolja alpöröst, hogy öt hóval ezelőtt, tátrafüredi tartózkodásuk alkalmából . . .

— Azt hiszem a vád elég súlyos arra nézve, hogy pörömet megnyerjem.

— Kétségkívül. Csakhogy alpörös, illetve jogi képviselője erre azzal replikázhatnék, hogy a corpus delicti, az a bizonyos illatos levélke, csupán amellettt tanuskodik, hogy Tátrafüreden

volt egy kaczer, kissé könnyüvérü özvegyecske, a ki...

— Menjünk tovább, — vágott szavába Erna.

— A szorosan vett tény ez, hogy magát egy vakmerő uriember, bizonyos Krukóczy nevü individuum figyelmeztette az adott körülményre, aki szintén Tátrafüreden tartózkodván, magára vakmerősködött emelni szemeit. Ez az ur, aki kétségkívül vérszerinti atyafiságban áll magával az ördöggel...

— Kérem, kerülje a sértő kifejezéseket azzal szemben, aki...

— A maga leendő jegyese...? Tudom. Krukóczy Kristóf a szerencsés... Maga tehát Krukóczy Kristófné lesz...?

— Ugy van.

— Csak ne volna ez a név olyan rettenetesen visszatetsző!... Krukóczy Kristóf!?!... Mondja csak, nem találja sokkal hangzatosabbnak ezt: Érdy Kornél?

— Krukóczy derék férfi és szeret engem igazán.

— Ez nem az ő érdeme, de a magáé, akit nem szeretni, határos a lehetetlenséggel.

— Azt hiszem, ez a kijelentés nem elkerülhetlenül szükséges.

— Most is igaza van, mint rendesen. A száraz tény az — szólt szünet után — maga válni akar tőlem, mert elég könnyelmü voltam kissé

meggondolatlanul udvarolgatni egy kaczer hölgyeckének. Az a hölgy levelet irt hozzám, mely afféle rendez-vous jelleggel birt. Maga e levelet megtalálta az asztalomon és . . . szó nélkül nyomban elutazott a leánykánkkal. Lássa, édes Erna, ez a maga részéről sem volt helyes cselekedet. És higyje el kedvesem, maga soha se ragadtatta volna magát ilyen végletre, ha nevezett Krukóczy ur eleinte közvetve, később merészebben, végre egy térzene alatt egész arczátlanul föl nem hívja figyelmét erre a . . . becsületszavamra teljesen ártatlan, beismerem ugyan, hogy helytelen flirtre. E miatt jogom is volna elégtételt kérni attól az urtól . . . Kérem, ne nézzen rám ilyen megsemmisítő tekintettel. Én nem éltem e jogommal, mert ilyen módon nem akartam visszazerezni, amit elvesztettem. Eddig a mult. A jelent ez a mi ép oly szokatlan, mint eredeti szövetségünk teszi kivételessé, amire az készített, mert nem akartam, hogy szintoly mélyen tisztelt, mint forrón szeretett ex-feleségem . . .

— Ez megint kitérés! . . .

— Ellenkezőleg; s ez okból ismétlem: forrón szeretett ex-feleségem egy rideg ügyvéd durva faggatásainak legyen kitéve és ez idegen férfi előtt kényszerüljön némely delikát részletekbe bocsátkozni, ami mindig és nagyban levon a nő méltóságából.

— De . . .

— Tudom mit akar mondani: »de ennek végre mégis meg kell lennie!« Meg! mert — szavait mély sóhaj előzte meg — mert maga, kedves Erna, így akarja. De az ég szerelmére, ne közvetlenül a maga szájából vegye át a szomorú tényállást. Ne csorbítsa azt a nimbust, amelyet magához fűztem s azokat az elbűvölő költői allűröket ne semmisítse meg végkép.

— Maga valóságos különcz.

— Lehet. Nem professzióból teszem. Én tehát, hogy leginkább ebben megóvjam a köznapiasságtól, azt az ajánlatot koczkáztattam meg, hogy vádpontjait sorolja föl előttem s majd csak így írásban, kegyes engedelmével itt-ott simítva adjuk át az ügyvédnek. Eleinte hallani se akart e tervemről, de később, hála nagylelkűségének . . .

— Jobban mondva a maga rábeszélő tehetőségének — jegyezte meg a szép asszony, jóformán öntudatlanul tűzve keblére a kis Magdus számára hozott csokrot.

— Így. Ezzel be van fejezve. Lesz kegyes átolvasni: ha nincs-e kifogás a szerkesztés ellen.

— Föltétlenül megbizom a maga ügyességében és szakképzettségében.

— E bizalomért hálás lekötelezettje dr. juris Érdy Kornél. Így hát — a beszélő átható tekin-

tettel mélyedt Erna szemeibe, melyeket a fiatal asszony tudtán kívül rajta felejtett — többé nem fogok alkalmatlankodni.

— Már egészen elkészült? — kérdezte Erna látható zavarral.

— Egészen.

Kis ideig szünet állt be, mely alatt Érdy úgy tett, mintha tekintetével újra átfutná a beirt lapokat; szemei azonban folyton a vele szemközt ülő asszony arcán révedeztek.

Erna végre fölkelt, előbb a kandalló felé közeledett, majd az ablakhoz állva kibámult a sűrű esti ködbe.

Kornél folyton szemmel kísérte, mialatt összehajtotta az iratokat, melyeket zsebébe rejtett. Feléje közeledett:

— Örvend, ugyebár, hogy megszabadul e kényszerhelyzetből és nem háborgatja többé kiállhatlan prókátora?

Kornél olyan pillantással nézett rá, melynek hatása alatt a fiatal asszony lesütötte szemeit. Aztán a dacz, a büszkeség kerekedett felül s erőltetett közönyt vetette oda:

— Ügyünk e szerint be van fejezve?

— Be, édes Erna.

— És mit gondol, hosszú időt fog igénybe venni a pör lefolyása?

— Krukóczy Kristóf urra nézve kétségbe ejtőleg hosszút.

Erna fölkapta fejét s ajkába harapva sarkazmussal jegyezte meg:

— Maga nagy ellensége ennek a szegény Krukóczynak . . . ?

— Ellenkezőleg, a leghálásabb barátja leszek, ha oly boldoggá teszi magát, amilyenné én óhajtom.

— Ah, ez valóban eredeti: »amilyenné maga óhajt . . .« E szerint maga elvben merőben ellentét önmagával.

— Megérdemeltem e csipős megjegyzést . . . De tán már vissza is élek az engedélyezett kegygyel? . . . Eddig bizonyára nem lett volna bátorságom. Tudja-e, édes Erna, — szólt a kandalló elé lépve, hol a fiatal asszony egy kis pihenőszéken ült, — tudja-e, hogy maga nagylelkűen engedelkeny lett irántam. Emlékszik, mikor azután a reám nézve oly fájdalmas elutazása után . . . ne mosolyogjon ilyen csufondárosan. Becsületemre mondom: nagyon fájdalmas volt a meglepetés, mikor hazatérve szállásunkra, ott a tátrafüredi villában, a szobaleány ezzel fogadott: »Ő nagyságának haladéktalanul el kellett utaznia egy súlyosan beteg nagynénjéhez.« Ezzel kezembe adta a maga levelét, mely azután megvilágította a helyzetet. Erre, mint tudja, rögtön visszatértem a fővárosba, de magát nem találtam. Tényleg elutazott a nagynénjéhez, aki azonban nem volt beteg. Ott nem akartam fölkeresni. Meg-

vártam, míg — két hó mulva — visszaérkezett. Ekkor jelentkeztem először. Nem fogadott. Gondolom a hetedik kísérletnél végre egész hideg szolennitással megnyílt előttem a nagy szalon ajtaja, ahol valóságos északsarki hangulatban fogadott egy teljesen idegen viselkedésű hölgy: a feleségem. Mikor ezen, beismerem, eléggé extravagáns tervemet előadtam, meggyőződve arról, hogy minden békülés ki van zárva, maga e tervemért szemembe nevetett; de hosszas, lankadatlan ostromlás után végre... kapitulált. Beleegyezett, hogy előzetesen ne avassunk ügyünkbe afféle kiméletlen, pörhitű prókátort, hanem szerezzük meg közösen az elválási okiratot, amihez én, mint okleveles doktor juris értek valamelyest. Ezt az eszmét tán még maga Krukóczy ur is helyben hagyta.

— Már ismét róla beszél? ...

— Utoljára; ma mindent utoljára mondok el, édes Erna.

— Ma minden *utoljára* történik köztünk; — folytatta Kornél mély sóhajjal, — épp úgy, amint a napokban lesz három éve, hogy mindent *először* mondtunk el egymásnak.

— Ez is azt bizonyítja, hogy aminek kezdete volt, annak végének is kell lennie ebben a véges létben... Egyebekben maga az elmondottakat megismételheti az előtt, akit, mint tegnapi itt-léte alkalmából említette, feleségül vesz; akit

nem nevezett ugyan meg, de nem lehet más, mint — mint a tátrafüredi özvegy.

— Alaposan téved. Azt az asszonyt két oknál fogva nem vehetem el; első és legfőbb ok, mert be akarom bizonyítani, hogy a magagyanyuja merőben igaztalan volt; második ok pedig az, hogy éppen semmi rokonszenvet nem érzek iránta.

— Mig a másik iránt határtalan szerelemmel viseltetik; nemde? — vágott közbe Erna.

— Engedelmével, ezt ne részletezzük.

Erna szemeiben csodálatos tűz gyult ki, amelyet bármire magyarázhatott az ex-férj, csak egyre nem: közönyre.

— Biztosítom — szólt a fiatal asszony színtelt egykedvűséggel — biztosítom, hogy ez észrevétel részemről csak időtöltés szempontjából történt.

Érdy ajkán finom mosoly jelent meg.

— Ez más szóval annyit jelent, hogy az idő kitölthetetlenül unalmas magára nézve az én társaságomban. De látja, ma utoljára csevegünk egymással; ezentúl már csakis a tárgyalási teremben jövünk össze. Nem találja különösnek, Erna...?

— Mit?

— Az élet kaleidoskopszerű változásait... Alig három éve, milyen egészen másképp beszélünk mi ebben a kis fészekben.

— Egészen másképen! — felelt mintegy visszhang gyanánt Erna.

— Azt a napot soha se fogom elfelejteni, mert az engem kimondhatlan boldoggá tett. Ami azonban magát illeti, felejtse el, mert maga — fájdalmasan függesztette rá szemeit — mint a következmény mutatja, boldogtalanságának alapját vetette meg e napon.

— Kornél!

Lágy, olvadékony hangon folytatta a férfi:

— Tudja, mit mondtak a vendégek, mikor az esküvőről visszatérve, kart karba fűzve megjelentünk közöttük?

— Mit?

»Milyen egymáshoz illő pár!...«

— No lássa, édes Erna, milyen kevés látnoki erő van az emberekben...!?

A fiatal asszony némán horgasztotta le a fejét.

Kornél jó ideig hallgatott; aztán gyöngéden megfogta kezét.

— De ugyebár Erna, azon az egy meg gondolatlanságon kívül nincs mit szememre vessen?

— Nincs, — felelt halkán a kérdezett.

— Köszönöm. Ez jól esett. Barátaim, magát meglátva, egytől-egyig így kiáltottak föl: »Soha szebb, kedvesebb asszonyt nem találhattál volna ennél. Hej, te szerencsés kópé!«

— Az én barátnőim is szinte irigykedve néztek magára.

— Vajjon mit szólnak most, ha majd Krukóczy Kristóf ural... .

Erna fölkapta fejét. Szemei villámlottak, mire Kornél elhallgatott és csak némi szünet után szólt újra:

— Tudja mi fáj még nekem kimondhatlanul?

— Mi?

— Hogy leánykánkat, azt az édes kis jószágot, akit, emlékszik-e, ugy tanitgattunk járni, hogy letérdeltünk egymással szembe s így küldöztünk egymás karjaiba... . Az ő ajkacskája volt a közvetítője azoknak az édes csókoknak, melyeket tőlem magához vitt, s magától hozzám hozott. Aztán vetélykedtünk, hogy melyikünknek sikerül megtanítani az első hangzatos ígére. És most annak az embernek jogában fog állni ugy szeretni ezt az édes kis teremtet, mint tulajdon gyermeket, aki őt »papának« fogja szólítani... .

— Ezt soha se engedném meg neki! — kiáltott föl Erna közvetlen, mély érzéssel.

— Erna, te igazi angyal vagy!

— De hát hogyan is tételezhetsz föl rólam ilyet? — kérdezte gyöngéd szemrehányással.

Kornél ajkához vonta a puha kezecskét.

— Lásd, kedves kis ex-feleségem, — sóhajtott föl Érdy pár másodpercnyi hallgatás után — milyen szép is lett volna, ha mindez nem történik

ugy, ahogyan történt; ha meghallgattad, megszivlelted volna mentségemet, ahelyett, hogy ideirtuk a szomorú esetet ezekre a csúf papirokra. Ez a néhány hitvány sor szolgál tehát berekesztésül ahhoz az idillikus kezdethez, amely a mi szerelmünk történetét képezte.

Nehéz sóhaj szakadt föl a férfi kebléből s hogy ellágyulását titkolja, az ablakhoz lépve háttal fordult.

Erna szemei rátapadtak azokra a sűrűn beirt lapokra.

Az óra nyolczat ütött.

Érdy visszafordult az ablaktól.

— Már nyolcz óra? Nekem tehát távoznom kell, mert... mert nekem már nincs jogom ebben az órában a maga boudoirjában időzni. Isten vele, Erna.

— Már megy? — kérdezte a fiatal asszony el nem titkolható zavarral.

— Megyek, mert kell; mert maga úgy akarta.

Erna rövid, de nagy belső tusa után fölállt s kebléből kivette azt a levelet, melyet Kornél jövetele előtt rejtett oda. A távozni készülő férfi felé nyújtotta. Elfogult hangon mondta:

— Mielőtt elválnék, olvassa; tán érdekelni fogja...

Kornél elvette a levelet és a megszólítást olvasva, keserű mosoly jelent meg ajkain:

»Tisztelt Krukóczy ur!«

— Folytassa.

»On magamviseletét balul értelmezve, olyan lépésre szánta el magát, mely nem vihette a kívánt eredményre. Mikor megkérte kezemet, gondolkozni időt ajánlt. Én rögtön akartam felelni, de ön tiltakozott ez ellen. Pedig válasszon akkor is az lett volna, ami ma. Az én szívem csak egyszer tud szeretni, szerelmemnek csak egy tárgya van és ez . . .«

Kornél megakadt.

— Tán nem lát jól? — kérdezte.

— Valóban — akadozott a fiatal férfi — a lámpa kissé sötéten ég.

Erna e perczben hirtelen elhatározással fölkapta az iratcsomót, melyet Érdy az imént tett az asztalra s a kandallóba hajítva, szinte győzelmes hangon kérdezte:

— Jobban lát-e most?

Lángot vetettek a beirt lapok.

— Sokkal, sokkal jobban! — hangzott a férfi ajkán, aki gyönyörrel nézte ezt a műveletet.

— Hát akkor végezd be a levelet — szólt halk hangon, egészen a férje mellé lépve a fiatal asszony.

»Szerelmemnek csak egy tárgya van és ez senki más, mint férjem: Érdy Kornél, az egyetlen, akit szerettem és szeretni fogok örökké . . .«

— Erna!?! . . .

Feleletül az asszony a férjéhez simult és karjaival körülfonta a nyakát; aztán odahajtotta fejét Kornél vállára.

Szemközt álltak a konzol-tükörrel, mely visszavetette alakjuk körvonalait.

Kornél gyöngéden hajolt a feleségéhez és szerelmes hangon szóla, a tükörrre mutatva:

— Milyen egymáshoz illő pár!... így suttoztak egykor felőlünk az emberek.

— Igazuk volt — suttogta Erna alig hallhatóan.

— Ugy-e, ugy-e, édes, mégis jó csapáson indultam én?...

— Mikor?

— Mikor így szóltam magamban: A feleséged válni akar tőled. Ügyvédet keres. Eredj hozzá. Légy ügyvédje te magad. Meglásd: legjobb prókátor a — szerelem!

A szép asszony hosszú csókkal felelt a férj csókjaira, aki némán, de mély szerelem hangján felelte:

— Igazad volt!

Hamis volt a rovincsolás.

Még a czilinderét is a konzol-tükör előtt illesztette a fejére, miközben éles, felülvizsgáló tekintettel siklott végig alakján. Vajjon nincs-e valami kifogásolható külső megjelenésén.

Nem talált semmi kivetni valót.

Olyan elegáns az arcza, olyan érdekes, mint mindig. Nem csoda, hogy annyi pikáns kalandnak a hőse.

Tekintete elborult.

Tán ezekre a kalandokra gondolt . . . ?

Ezekre.

Hirtelen derékon kapta aranygombos sétapálczáját. Egyszer-kétszer megsuhogtatta a levegőben. Azzal a könnyed, semmivel törődő modorral tette ezt is, amely Telegdy Lászlót, a fiatal gyárost jellemzi. Odavetette a legényének:

— Mára szabad vagy, János.

Ragyogó ábrázattal fogadta nevezett a kijelentést és örömét menten kommentálta, amint ura távozásával beköszöntött egy kis eszme-

cserélgetés végett a szomszédéknál, a seprők és portörlő-rongyok gondnoknőjeként alkalmazott Micza kisasszonyhoz.

— Hát bizony csak a garçon embernél van gyöngyélet, Micza nassám. Ezek az igazán humánus urak. Nem rabszolga náluk a cseléd. Jöhet-mehet, az uraság nem is tud felőle, mert egész nap nincs otthon.

— Hamis ember lehet ez a kegyed gazdája, János ur.

— Meghiszem azt, tisztelt nassám. De jól is teszi, mikor az asszonysziv inkább olvad a hazug szóra; — tette hozzá szemrehányó hunyorgással.

Telegdy László szokott ruganyos lépteivel már ott haladt a Duna partján, amely a ködös őszi alkonyon nem valami népes.

Csöndesen lépdelt az aszfalt-burkolaton, anélkül hogy a legkisebb ügyet is vetné a körülötte történőkre. Mélyen magába merült, mintha tudomása se volna róla, merre megy. Gépiesen haladt előre.

Hát befejezte életét! . . .

Hm! milyen silány, milyen érdektelen ürességet lát, amint végig néz lelke szemeivel azon a kietlen sivatagon, amelyet átfutott.

Azt kezdi érezni, hogy az ilyen pillanat nagyban különbözik a többiektől.

Az emlékek úgy tolakodnak elő, mintha valamennyi magának akarná biztosítani az

elsőség jogát; mintha egyiknek vagy másíknak több köze lenne az ő alaposan elhibázott életéhez.

Mindannyíja közül azonban egy emlék válik ki legélénkebb színekkel...

Ennek már innen-onnan hat éve.

Szegény Berta!

Ha még élne, Bertának volna legkevesebb oka áldani Telegdy László emlékét és neki volna legtöbb joga átkot fűzni ahhoz a lélekhez, amely rövid perczek multán kiszáll földi hüvelyéből... Na igen, ha egyáltalában hinni lehetne abban, hogy létezik az emberben ilyen láthatatlan valami...? Az asszonyok hisznek benne... Berta is hitt...

Mintha még most is hallaná kétségbeesetten könyörgő hangját: »De hisz van lelked, hogy levedd rólam a gyalázatot, melybe könnyelműségem... szerelmedbe vetett föltétlen hitem... tudatlanságom sodort...«

Az az... tudatlan volt. Nem csoda: alig volt 18 éves. Apátlan, anyátlan árva. Egyesegyedül állt a világon.

Hogyan is történt?

Ugy, ugy, jut eszébe. Czégtársánál: Szávos házánál találkozott vele, ahol Szávosné számára dolgozott a kis varrónő. Rendkívül érdekes kis teremtés volt. Beszédbe eredt vele. Egyszer hazakísérte.

Bájos volt s olyan naiv, annyira tapasztalatlan... Egy kis tehetetlen játékszer a vásott, romlott ficzkó kezében...

Ezt mondta ő is, mikor pár hó elteltével a gyermekleány nővé kezdett fejlődni.

— Hát csak játékszer voltam kezekben?! — fakadt ki magán kívül, mikor ő egy fölmerült kényes kérdésre kitérő választ adott.

— De hát legyen eszed kicsikém — csitította a fölgerjedt leányt — lásd, én nem vehetlek feleségül... Társadalmi állásom s a tied... Légy nyugodt azonban: gondoskodni fogok rólad. Grófilag eltartalak — mind a kettőtöket.

Mikor aztán a leány kétségbeesésében szemére vetette, hogy mit ígért ezelőtt, ahhoz a sablonos fogáshoz folyamodott, amelylyel a hozzá hasonló kitanult ficzkók szoktak élni. Ő állt elő mint sértett fél. Egész szinpadias páthoszszal vágta arczába:

— Az igazán odaadó szerelem sohase lehet ilyen kicsinyes. Azt hittem magamért szeretsz, nem törődve a világ előítéletével, de te is csak számitásból, hiúságból viszonzotad az én tiszta szerelmemet. A valódi szerelem nem ismer, nem akar ismerni más utógondolatot. Szeret és semmi több.

Ugy tett, mint valamennyien tesznek: még ő adta a megcsalatott felet.

Berta tágra nyitott szemekkel hallgatta. Aztán a gyöngé, a tapasztalatlan leány tökéletes asszonygyá lett.

Olyan tekintettel nézett csábitójára, amelyet az önvád vethet a lelkiismeret arcába.

Magánkívül, szinte reszketve a felindulástól, de erélyes hangon kiáltott:

— Távozz! Nem akarlak többé látni. Nyomorult! Nyomorult! . . .

Nyomorult!?

Telegdy László e visszaidézésnél összeránczolta szemöldökeit.

Az a jelző megillette őt, aki aztán gyáván, szinte föllélegzelve, mint a tolvaj, megosont a talált résen.

Otthagyta.

Galád cselekedet volt.

Igaz, hogy pár hó multán — aféle pillanatnyi szeszélytől ösztökélve — elment abba a külvárosi kis házacskába, de már nem találta ott Bertát.

Senkitől se kaphatott hiteles fölvilágosítást.

A szomszédok azt beszélték, hogy az utóbbi időkben valósággal búskomorságba esett a kis varrónő. Szobakiadónője előtt sokszor emlegette a halált, mint egyetlen jót, amit még Istentől várhat. Nem érintkezett senkivel. Végre egy napon hiába várta haza az öreg asszony, akinél lakott. Nyom nélkül eltűnt. Bizonyosan végrehajtotta szándékát, amely rég vívódott benne . . .

Ki tudja: nem-e Berta nyomdokait követi ő most...?

Talán az a szerencsétlen leány is olyan módon vetett véget életének, mint ő, a sok jóban megcsömörlött világra.

Telegdy meggyorsította lépteit. Ez a visszaemlékezés talán új tápot adott szándékának.

Már elhagyta a korzót. Leteheti az álarczot, melyet addig viselt, hogy senki se gyanítja, amit gentlemanlike akart végbevinni. Senki se tudja meg, hogy hova lett.

Czégtársa rendben fog találni mindent. Egy betű irást se hagyott hátra.

Vagyona iránt nem rendelkezett.

Nincs senki, aki igényt tarthatna erre. Tegyenek vele, amit jónak látnak. Ő egyszerűen eltűnik és soha se tudják meg, hogy hova lett.

A fiatal férfi szemei következetes kitartással tapadtak arra a halkán bugó, az est homályában szürke színt váltott víztükörré, amelynek csendes mormolása folyton azt ismétli: Jöjj, jöjj, jöjj!...

Hányszor hallotta életében ezt a szót; de nem eféle szinefakult ajkáról, hanem azokból a gyönyörűséges asszonnyi ajkából, amelyek nem egyszer rebegték ezt a tartalmas kis ígét, feleletül az ő hangzatos frázisaira, sóvárgó pillantásaira.

De még sohase futotta át olyan igazán kéjes érzés, mint most, mikor ez a vén, csendesen pihegő kebel emelkedik vágyva utána:

— Jöjj, pihenj meg itt . . .

Igen ott.

Utálja! Nem, unja az életet.

Bezárhatja számadókönyvét, amelyben immár végigrovancsolta az életnek tömérdek zérusából álló tételeit.

Semmi, semmi! Unalom, életundor! Czéltalan léhaskodás. Semmi!

Oda se hederit a mindinkább ritkuló, már csak szórványosan szállingoló életteherhordozónak.

Mert hát nem egyéb az ember, mint teherhordója annak a tömérdek gyötremnek, amit »lét« czimén vállaira rakott a végzet.

Lerázza ezt a kellemetlen tehert.

Már az összekötő hidhoz ért.

A part itt teljesen üres.

A márványlépcsők felé tartott, abba az irányba, ahol épp most siklik tova egy gyorsan suhanó gőzhajó. Nagy forgatag marad utána.

Ez a habáram elsöpri oda, ahol nem talál rá senki.

Már egészen beesteledett.

Rálépett a lépcső első fokára. Amint még egy fokkal lejjebb akart haladni, azt érezte, hogy valaki megrántja a kabátjának csücskét.

Visszafordult.

Szinte hátrahőkölt.

— Nini! hát te honnan kerülsz ide?! — kiáltott elképedve, amint meglátta a mögötte

álló fiúcskát, azt a parányi alig öt éves gyermeket, aki ugyanabban a házban a harmadik emeleten lakik ahol ő, és rendesen le szokott hozzá látogatni az első emeletre.

Druszája, a kis Laczi, akivel halószobájának a folyosóra néző ablakán át olyan bizalmas barátságot kötött, hogy a ficzkó már nem egy ízben elsompolygott utána, ha történetesen a lépcsőházban volt, amikor ő hazulról távozott.

— Mi a csodát akarsz itt, gyerek?

— Eljöttem veled sétálni, bácsi; de most fáradt vagyok.

— Velem jöttél!? No ez szép dolog!... Mi az ördögöt csináljak én veled!? Ugyancsak jól megválasztottad az alkalmat, hogy velem sétálj. Miért nem szóltál hamarább?

— Igen, hogy visszakergess, mint tegnap? De most már nem bírok tovább menni. Vigyél haza bácsi.

Telegdy tehetetlen mosolylyal nézett a beléje csimpajkózott apróságra.

Máskor, ha utána szökött, legalább idejében észrevette és hazakergette; de a mai kedélyhangulatban bizony egy ármádia gyerek is előgyeleghetett volna mellette, anélkül, hogy tudjon felőle.

— Pakolj haza, fiacskám! Most nem mehetek veled vissza.

— Én nem tudok magányosan hazatalálni,

bácsi — mondta a gyermek, ráemelve ártatlan tekintetét.

A férfi a magával tehetetlen kis portékára nézett. Hangjában önkénytelen részvét csendült meg:

— Nem tudsz? Az igaz! Na gyere, kérésünk egy vörössapkás bácsit, az majd aztán hazavezet.

Az apróságnak az nem látszott inyére lenni. Csöndes pityergésre gyujtott, olyanra, amelynek igen szapora szokott lenni a frisse.

— Én nem megyek, csak veled.

— Na, ne okoskodj, mert akkor aztán végére jutunk a barátságának. Hallgass az okos szóra: engedd, hogy hazavezessenek.

— Hát gyere te is.

— Nekem nem lehet.

— Miért?

— El kell mennem.

— Hová?

— Semmi közöd hozzá. Engedelmeskedj szépen. Na, bocsásd el a kabátomat. Ejnye, hogy az apró manók fészüljenek meg. Ne bömbölj, mert mindjárt megfűrösztelek.

Hasztalan volt fenyegetés, szép beszéd, hasztalan minden kísérlet, a gyerek csak nem tági-tott mellőle.

Ejh, egyszerűen félrelöki. Egy ilyen csöpp féreg csak nem tartóztatja föl.

Telegdy László szívében megmozdult valami, aminek létezéséről maga se tudott, vagy legalább is szóval, tettel egyként tagadni akarta.

Akármilyen lelketlennek, fásultnak képzelte is magát, nem viheti a másvilágra bűneinek lajstroma közt azt a vétkes cselekedetett, hogy ezt a gyámoltalan gyermeket itt hagyta sötét este az útfélen.

Megmosolyogta fonák helyzetét.

A gyermek kérdőleg, de egyszersmind olyan meghitten emelte rá azokat a különös szemeit, amelyek — Isten a megmondhatója, hogy miért — valóságos delejes hatással voltak rá.

Olyan együgyü gyermekézés — és mégis . . .

Ujra ránézett az apró jószágra, aki bizalmasan simult hozzá.

Lám, lám, ez még hisz neki, pedig ő bizony nem valami megbízható egyéniség.

Ejh, korán volna, hogy ez a kis lélek már most elkezdje az emberekben való csalódást.

Ne legyen ő az első, aki megingatja benne a hitet. Inkább másoknak engedi át ezt a könnyörtelen cselekedetett, akiknek az övénél tágabb lelkiismeretük van.

— Gyere hát haza, lurkó. Életemnek a földön történő prolongációjáért téged terhel a felelősség.

Egy bérkocsit keresve elhelyezkedett benne a gyermekkel.

— Erzsébet-körut 20-ik szám.

A legényével akarta fölküldeni a gyermeket anyjához, de nem kis bosszuságára, János élt szabadságával és hire se volt otthon.

Nem maradt más választása, mint sajátkezüleg átadni anyjának a kis szökevényt.

Egyebekben azt se tudta jóformán kié ez a kis ficzkó. Annyit hallott a legényétől, hogy az anyja özvegy asszony, Szerteynének hívják, egy hónapos szobában lakik odafönn és ruhavarrással keresi kenyerét.

Amint fölértek, egy öreg nő állta utjokat.

Csakis az asszonyi nyelvnek megadott technikai művészettel darálta el:

— Hol kószáltál, te mihaszna tacszó?! Na, rám többet ne bizzon az anyád, mert én nem lehetek folyton a sarkadban. Haszontalan kölyök! Szegény anyád most mindenütt szaladgál utánad. Haza jön fáradtan és akkor miattad fussa össze a várost.

Most hol találom meg azt a szegény asszonyt?!...

Telegdy csak akkor jött voltaképen tisztába a helyzettel, mikor már hült helye volt a vén asszonynak, aki miután jól megjárta nyelvét, rájuk csapta a konyhaajtót és lecsoszogott a lépcsőn, hogy fölkeresse szobaasszonyát, a gyermek anyját.

— No, szépen vagyok! most megint itt maradtam ezzel a... Jaj te rettenetes kölyök!

— Bácsi, félek; gyujts gyertyát.

Nincs mit tennie: be kell várni a szapora beszédü öreg asszonyt vagy a gyerek édesanyját.

Telegdy kivette zsebéből a kis himzett gyufatartót. Emlék. Attól a szerencsétlen leánytól kapta névnapjára. Meggyújtotta a konyhaasztalon levő gyertyát.

— Hol a szobátok?

— Ez a mienk, amaz a nénié.

Beléptek.

Ó-divatu kerek asztal foglalte le a szoba közepét. Ezen állt a kis petroleum-lámpa. Meggyújtotta.

Amint Telegdy körülnézett, látta, hogy meglehetősen szűk viszonyok közt élhetnek itt, de rend tekintetében nincs semmi kifogásolható.

Az asztal mellé ült egy nádszékre.

Jóizün kaczagott magában.

Ime, halála előtt még volt egy föladat elébe tűzve: gyermek-pezstonkává kellett lennie.

A kis legény ugyancsak szives házigazdának bizonyult, ugyannyira, hogy még a sarokban álló pléhkályhácskába is be akart gyujtani.

— Hej, mit csinálsz te ott, ficzkó?

— Anyácska is mindig megrakja a tüzet, ha hazajön. Nem fázol bácsi? Én nagyon fázom.

— Fázol, ugy-e, semmirekelő? hogyne, mikor ilyen könnyü ruhácskában csavarogsz az utcán...

Na, mi az? Ne ropogtasd azt a pattogós gyufát... A szemedbe ugrik. Teszed le rögtön! Most mindjárt megczibálom azt a sárga hajadat...

Milyen szép szőke a haja, amint a lámpa ráveti világosságát.

— Szót fogadj, mert itt hagylak. Ne bántsod azt a tüzet.

Fölugrott s önkénytelenül a gyermek mellé guggolt.

— Milyen hideg a kezed!... Nagyon fázol, Laczikám? Ide azt a gyufát... Na, mit bámulsz rám azokkal a nagy kék szemekkel?

Pedig a gyermek nem is nézett rá, de ő kereste azokat a csodálatos szemeket.

Ilyen szempárt csak egyszer látott életében... Voltaképen ezeknek a szemeknek köszönheti az ő barátságát a Laczkó.

— Add ide azt a papírt, még bele kap a láng a könnyü zubbonyodba...

Az életunt világfi olyan buzgalommal s annyi ügyszeretettel látott a dologhoz, mintha életében nem is lett volna más cél eléje szabva, mint tüzet rakni ebbe a kis kályhába.

— Már ég! már ég! — ujjongott Laczi.

— Persze hogy ég; — mondta a dilletáns kályhafűtő, leverte a hamut és pörnyét finom ruhájáról. Most állj ide és melegedj föl, te kis mihaszna.

Telegdy visszaült az asztal mellé.

Az óra már nyolczadfelet ütött.

A fiatal férfi nem vetett erre ügyet, mert apró védencze — a régi barátság jogczimén — egészen lefoglalta.

Laczika előhordta összes játékszereit.

— Bácsi, építs nekem tündérkastélyt ezekből a fácskákból.

— Nem értek én az ilyen mesterséghez, druzsáckám.

— Hogy lehet az, hisz te már olyan nagy vagy. Nem tanított a mamád, ugy-e? Lásd, anyácska engem mindenre megtanít. Anya minden este olyan szépeket épít. Nézd, itt van ez a gömbölyü fácska; ezt ide teszed. Ez a kapu; ez meg a lépcső. Itt mennek föl a tündérek. Na, próbáld meg, bácsi!

Telegdy előtt egész garmadája állott a kopott, plezuros játékoknak. A parányi ember pedig ott ugrált az ölében... És ő türte, hallgatta, nézte... nézte...

A csöpp mester nagykoru tanítványa az utasítás nyomán fölépítette a kívánt tündérkastélyt, még pedig kis barátjának teljes megelégedésére.

— Na most, most építs egy várat.

Ez is elkészült vezényszóra.

— Miféle vár ez, bácsi?

— Légvár — szólt maga elé merengve a türelmes építőmester.

— Milyen az? Király lakik benne?

— Milyen? Olyan, amelyben megázol, megfázol, tested, lelked elgyötrődik. Aztán mégis beleköltözöl — tette utána kesernyés mosolylyal.

— Voltál te már ilyen légvárban?

— Most is benne vagyok. Mondsza csak, Laczikám, — kérdezte gyors átmenettel hangja kifejezésében, — hol a te apád?

— Az Istenkénél.

— Meghalt?

— Dehogy. Elment az Istenkéhez.

— Régen?

— Anyácska azt mondja, hogy régen és hogy már sohase látjuk apácskát.

— Emlékszel rá?

— Nem, mert sohase láttam. De az imádságban benne van.

— Melyik imádságban?

A kis fiúcska összekulcsolta kezeit s nagy kék szemeit tágra nyitva, szinte monoton hangon, melyben azonban a léleknek tiszta, érintetlenül ártatlan csöngése szólal meg, mondta:

— Édes, jó Istenkém oltalmaz meg minket és bocsásd meg a mi vétkeinket, valamint az apácskáét is.

Telegdy karja, melylyel az asztalon könyökölt, lesiklott.

— Ejnye, bácsi, mit csinálsz, most feldöntöted a légvárat!

»Bocsásd meg a mi vétkeinket, valamint az apácskáét is...«

— Vajjon mit véthetett az apja? — tűnődött Telegdy.

— No várj csak, bácsi, most én építek neked egy egész világot ezekből a házacskákból.

Az apróság valódi tudós ábrázattal kezdett motoszkálni az asztalon. Piczi kezei ott babráltak a fiatal férfi előtt. Ügyesen rakta sorba a kis festett házacskákat.

Telegdy László figyelmét egészen lekötötte ez a művelet, amit napokig el tudna nézni.

Milyen furcsa az eféle iczi-piczi jószág. Tehetlenségében annyi fölényel bir...

A fiatal gyáros azt érezte ebben a perczben, hogy ő voltaképen büszke arra a barátságra amit ezzel a csepp emberrel kötött.

— Hm! hátha azt tenné, hogy...

Egy pillanatra megszakadt gondolatának folytonossága, aztán tovább szötte az elmélkedést:

— Isten elvette ettől a gyermektől az apját... Az anyja tán alig képes eltartani... Hátha rávehetné a szegény varrónőt, hogy a gyermek jövőjére való tekintettel lemondjon a fiucs-káról!...

Csodálatos eszme.

Lenne kiért élnie. Volna célja az életének, amelynek eddig semmi támpontja sem volt.

A szívébe nyilalott.

Egy idegen gyermeket akart örökbe fogadni ő, aki a sajátját . . .

— Hát miért tettél le az öledből, bácsi? Nehéz vagyok?

— Nem, nem vagy nehéz fiacskám; — szólt megbánással. — Ülj csak vissza. Nézz szépen a bácsi szemébe. Mondd, szeret téged az anyácskád?

— Hogyne! Én is szeretem őt. Ha jó fiú leszek, azt mondta anyácska, akkor mindig szeret és nem is fog olyan sokat sirni.

— Sir? és miért?

— Nem tudom. Este ha hazajön, ölébe vesz, aztán néha ide teszi apácska képét. Ezt, nézd-e . . .

Leugrott Telegdy térdéről és az ágy mellett levő asztalkáról egy férfi fényképét hozta elő. Telegdy elé tette.

Elegans, megnyerő külsejű férfit ábrázolt. Megszólalásig hiven van találva, csak az a különbség, hogy akkor simára volt beretválva az álla, míg most körszakállt visel.

A fénykép alatt határozott, férfias vonásokkal ez volt olvasható:

»Örökre; a te Lászlód.«

— Mi lelt, bácsi, miért nézesz úgy rám? Ne szorítsd a karomat, fáj!

A kis fiú megrémülve hátrált, amint a helyéből fölemelkedő férfi elbocsátotta és az ajtó felé ment, ahol e pillanatban lépett be az anyja.

A fiatal varrónő halványan, a sietségtől zihálva nyitott be.

Nyugtalan tekintete a gyermeket kereste, aki karjait széttárva futott eléje.

— Anyácska! anyácska!

Az ölébe kapta a kis fiát. Csak most pillantotta meg a szoba közepén álló férfit, akinek szemei merően tapadtak rá.

— Berta!?! . . .

— Telegdy László!?! . . .

Csaknem egyszerre hangzott el a körülbelül egyforma tompán kiejtett fölkiáltás, melyet mély-séges csönd követett.

— Kerestelek . . . Azt mondták, hogy eltűntél hir nélkül, hogy . . . hogy . . . öngyilkos lettél; — szólt szünet után alig hallhatóan a férfi.

Berta szép, lemondásteli arczán fájdalmas mosoly jelent meg. Tagadólag ingatta fejét.

— Egy perczig gondoltam ugyan erre, de . . .
— könyben uszó szemei a gyermekre tekintettek
— nem tetézhettem a ballépést bűnnel.

Ujra csönd következett.

— Te férjhez mentél — szakította meg a kínos hallgatást Telegdy, vontatottan ejtve a kérdést.

— Nem.

— Szerteynének hívnak . . .?

— Anyám neve. Gyermekem van, nem viselhettem leánykori nevemet.

— És a gyermeket . . . hogy hívják?

— László — felelt lehorgasztott fejjel Berta, kinek nyakát a szokatlan jelenettől megfélemllett gyermek szinte görcsösen fogta körül. — László — ismételte mintegy a tulajdon szavainak visszahangjaként Berta.

A fiatal férfi megragadta a nő remegő kezét. Az elfogultságtól reszkető hangon, de szilárd elhatározással így egészítette ki:

— Telegdy László, így jobban hangzik. Akarod?

És mikor a fiatal öngyilkos ismét befelé pillantott a saját lelkébe, azt látta, hogy abban a nagy könyvben, amelyben élete tételei vannak bejegyezve, a Tartozik és Követel rubrikákról, hamis volt a rovincsolás.

Az utóbbinál még hiányzik egy tétel: a boldogság, amit a sorstól kell behajtania és az előbbinél: a kötelesség, hogy nevet adjon a fiának, meg ennek a szegény teremtésnek, aki minden igaztalanságát feledve, odaadó szerelemmel borul az ő érdemetlen szívére.

A 26-dik szám.

Városszerte ismert alak volt az a vézna, jelentéktelen külsejű fiatal ember, a ki télenyáron állig begombolt s tán egy és ugyanazon meghatározhatlan színű kabátban bekopogtatott minden szerkesztőséghez, minden irodalmi vállalathoz, a hol nagy szerényen előhuzott mellső zsebéből egy csomó sűrűn beírt u. n. kutyanyelvet. Egy éposz, egy garmada elbeszélő műfaj és annál is több lírai zöngemény.

Ez utóbbiak közül néha napvilágot látott egy-egy a szépirodalmi heti lapok hasábjain zsemlyeárban kiszabott 5 frt honorárium ellenében. De hát Révei Györgynek más álmai, más vágyai voltak, mint észrevétlen meghuzódni a Parnassus lábánál, a melynek ő legtetetejébe vágyott. A lelke serkentette erre. Egy vulkánikus szenvedély sarkantyuzta Pegazusát. Költeményeit kötet alakjában kiadni. Bepillantást engedni abba a forrongó Aetnába, a honnét az fakad; ez az, a miután már régen és lankadatlanul küzdött.

A mint azonban szembe állt a kiadóval, már beszéde kezdetén torkán akadt a szó. Oda dermedtette azt az irodalmi vállalat főnökének jeges tekintete:

— Köszönjük, tisztelt ur, de nem reflektálunk efféle dolgokra. Még neves embereink se kerülhetnek sorra, oly rengeteg anyag áll előttünk.

— Ha legalább el méltóztatnék olvasni . . .
A jövőre való tekintettel . . .

Hát ebbe se megy bele senki.

Egy helyütt végre azt mondták a poétának:

— Majd átlapozzuk. Nézzen ide 5—6 nap multán.

A hang, a modor nem volt biztató; de hát az olyan idealista, a milyen Révei György, nem a külső szemével lát, nem az után ítél, a mit tapasztal, hanem tali-tarka képeket fest eléje az a benső valami, a mely fogyatékos táplálékát abból a hazug, soha be nem teljesülő reményből szivja. Csak ezt látja; ez veszi el szeme tiszta látását.

Öt nap leteltével elment a kiadóhoz.

— Nos, Gyuszikám, széna? szalma?

Lakótársa, egyetlen barátja: Barna Béla intézte hozzá ezt a kérdést.

Adós maradt a felelettel. Nem is kellett szóbeli válasz, elég érthetően beszélt az a csomó sűrűn beírott lap, a melyet lemondásteljesen dobott a rozoga asztalra.

Bélából most is élénken kikínálkozott, a mi már annyiszor ott volt az ajkai szélén: »Válassz más pályát! Láthatod, hogy itt nem boldogulsz«.

De mikor ránézett a megtört alakra, a kinek csak azon az egyetlen reményszálon függött élete, hogy egyszer mégis valóra válik lelkének álma, a gyöngédség, a részvét elfojtotta benne az igazság szavát.

— Mit végeztél? — ismételte meg kérdését Béla.

Amannak még a szokottnál is tompább volt a hangja.

— Azt mondták: verjem ki fejemből még gondolatát is annak, hogy ez a pálya babérokat teremjen számomra. Absolute nincs tehetségem... Tán igazat mondtak... Igen, elég volt, szakítok a nyomorral... Lemondok erről a küzdelmes vergődésről, a melynek nincs semmi célja.

— Jól mondd, barátom: hálátlan küzdelmes pálya ez; — felelt Barna, nagy megkönnyebbülést érezve a fölött, hogy a szegény fiu végre beismeri: milyen meddő harcot folytat. — Helyesen teszed. Vállalj hivatalt. Bárhova folya-modsz, szívesen vesznek egy ilyen intelligens, képzett fiatal erőt. Lásd, én ugyan nem élek valami fényesen, de mégis nyugalmasabb a kevés biztos, mint a...

— Mint a biztos semmi; — egészítette ki a költő.

Mire Barna estére visszatért lakásukba, Györgyöt ott találta az asztal mellett.

Oly lázas gyorsasággal irt, hogy észre se vette a belépőt.

— Bizonyára kérvényt fogalmaz; — gondolta Béla, barátjának ma délutáni szilárd elhatározásából következően.

Föléje hajojt.

— Hova folyamodsz?

Györgynek égtek az orczái, szemeiből a lelkesedés villogott ki.

— Megirtam a verses tragédiám negyedik felvonásának végső jelenetét. Hallgasd kérlek.

És olvasott olyan hévvel, annyi energiával, mintha legalább is a tomboló közönség kívánataira ismételné az általános lelkesedéssel fogadott művet.

Hát ez volt az az ember, a ki pár órával ezelőtt azt a kijelentést tette, hogy szakít a dicsvágygyal és rálép arra a szélesre taposott ösvényre, a melyen a köznapiasság halad.

Szegény fiu, hisz' te nem is oda való vagy. De hát hova való vagy voltaképen? . . .

A fölolvastatott koronkint száraz köhögés szakította félbe.

— A patvarban, ez a hurut nem akar alább hagyni. Hallgasd csak Fulvia nagy magánbeszédét. Barátom, ennek közvetlen tetszést kell aratnia.

Ércztelen, fátyozott hangon folytatta azokat a verseket, a melyek gyöngyszemekként peregtek.

Mélységes fájdalom fogta el a hallgató szívét, látva: hogyan küzd ez a vézna test a nyomorral s azzal a testnél sokkal gyöngébb lélekkel, a mely ur akarna lenni zsarnoka fölött.

A költőt oly kevéssé csüggesztette betegsége, mint a balsikernek egész lánczolata, a mely munkálkodását koronázta.

Révei György előkelő családból származott. Korán árván maradt. Szüleitől jóhangzásu nevén kívül semmit sem örökölt. Egy nagybátyja segítette, a mig iskolai tanulmányait befejezte. Aztán ez is levette róla a kezét, mert védencze ellenkezett vele: nem fogadta el azt az állást, azt a szellembénítő kenyeret, a mivel biztosítani akarta existenciáját.

— Légy hát naplopó. Faragj verseket. Hozz szégyent tisztességes nevedre.

György föltétlen bizalommal vetette magát annak a chimerának karjaiba, a melyet a képzelet hoz világra, a remény nevel nagyra, mig a durva valóság egy hatalmas ökölcsapással el nem törli még nyomát is.

Küzdött a goromba élet ellen a teste, a rideg valóság ellen a lelke.

Tengődés, nélkülözés volt az élete már hat év óta; de mintha csak szerelmes lett volna a nyomorba, nem volt emberi erő, mely elválaszsa attól.

Igen természetes, hogy Révei Györgynek is megvolt a maga Laurája, a maga Beatriceje. Szerelme sem lehetett boldogabb, mint mindaz, a mi összefüggésben volt testi és lelki életével. Férjes asszony képe töltötte be azt a nagy szerelemre teremtett szívet. Ideálisan becsületes volt. Az asszony tán alig sejtette, hogy a költő iránta való szerelme szintén egyik mérges féreg, a mi ennek a fiatal életnek gyökerén rágódik.

Hozzá, neki, érette szólalt meg az a lant, a mit hamis, hasznavehetetlen hangszernek bélyegzett az a fórum, a mely elé lelkének meleg hangjait vitte a poéta.

És végre mégis meg kellett történni annak, a mi ellen évek sora óta ágaskodott szíve, lelke. A mig valamennyire is győzte egészséggel, szemközt nézett a nélkülözéssel; de egy szép napon megtörtént az, hogy állást foglalt el egy magánhivatalban.

Száraz emberek száraz gondolatait kellett lemásolnia. Ott ült azok közt, a kik az olyan individuumokat, mint ő, vagy lenézésteljes szánaval, vagy gunyos megvetéssel türik körükben. Hóbortos. Bolond. Ügyetlen hivatalnok. Mindenki többnek érezte, éreztette magát társai közt, a hol ő az alig megtűrött szerepére volt kárhoyztatva. Szelid megadáással czipelte ezt az újabb keresztet. Elnézett fölöttük s nem látta azokat a csufondáros ábrázatokat, nem hallotta

a gunyos megjegyzéseket, a melyek legbuzgóbb munkálkodását kísérték.

Reménységgel, a jobb jövőbe vetett vak bizalommal sánczolta magát körül e mindennapi lelkek gonosz évelődései ellen.

Eljön még az idő, a mikor ezek is ordítani fognak a farkasokkal.

Egy este a szokottnál jobban kipirulva jött haza. Tenyéрни piros foltok gyultak ki beesett orczáin. Csaknem rikácsolóvá vált rekedt hangján a lelkesedés rezgett át.

— Nos, György, tán valami jó ujság? tán végre fölbukkan a te napod is, szegény fiu? . . .

Láztól, meg a belső gyönyörüségtől csillogott az a mélyen bennülő szempár.

— Benyujtottam tragédiámat a pályázatra.

— Oh, te bolond! hát az lelkesít ennyire?

— Ez, barátom. Mert bizonyos vagyok a siker felől.

Barna Béla nem tartozott a bürokraták ama kasztjához, a kikkel hivatalában volt dolga a poétának: ő nem maró gunynyal, szinte győzelmes csufondárossággal ejtette ki, de egy igazán érző s valódi baráti indulattól áthatott sóhaj-tással mondta, ugy befelé: »Szegény bolond fiu!«

Egy nedves, kora tavaszi napon irányt változtatott rendes utjában Révei György: a helyett, hogy a hivatala felé koczogott volna, az uj kórház felé siklott vele a villamos vasut.

Pár hétre szabadságot kért. Most már alá kell vetnie magát annak, a mit az orvos régen sürget. Állandó kezelésre van szüksége.

De aztán majd ujult erővel folytatja ott, a hol elhagyta.

Hűséges látogatója volt a kórházban Barna Béla, a ki mióta négyszemközt beszélt a kezelő-orvossal, gyakran és szorongó szívvvel kereste föl a súlyos beteg költőt.

Egy alkalommal azonban szokatlanul vigan, egész boldog ábrázattal, haladt át a hű barát a termen. Egy elsőrendü szépirodalmi lapot tett a lepedővel borított posztótakaróra.

Révei Györgynek egy szép dithyrambja foglalta el benne a főhelyet, megcsillagozva, mely alatt a szerkesztő mint most föltűnt nagy tehetségre hívja föl a közönség figyelmét.

Ma utalvány is érkezett, 60 koronáról szól. Ennyi tiszteletdíjat küld a szerkesztő, ujságolta Béla.

György révedező szemekkel nézett.

— Hát nem is örülsz?

— Annyira szokatlan nekem a boldogság, barátom, hogy idő kell ahhoz, a mig elhiszem, hogy hozzám szól az a hang, a mely nem gáncsol, nem nevez megszokott nevemen semminek, senkinek. De majd csak megismerkedünk egymással s tán még meg is szokjuk egymást.

Ez a lap eljutott György hivatalába is, a

hol tizóraizás közben maga elé teritette egyik kollegája és fölolvasta a többinek.

— Ni, ki hitte volna ; — jegyezte meg az egyik.

— De azért infámis rossz hivatalnok ; — felelt egy apró emberke. — Nekem bizony nem imponál az efféle firka.

Béla mindig hozott hirlapokat beteg barátja számára, a melyeket ez a legnagyobb mohósággal futott át.

— Nézd csak ! — kiáltott föl egy alkalommal a beteg. — A pályázatra beérkezett művek közt itt az enyém is : »Quintius. 26-dik szám.« Ez igazán furcsa.

Fölvetette fénytelen szemeit a feje fölött logó fekete palatáblára. Furcsa, ugye ?

Ott is huszonhatos szám volt.

Csodálatos mosolylyal folytatta :

— 26. Kétszer 13. Vagy dupla szerencsétlenség ; vagy egyik tizenhárom legyüri a másikat . . . ? Nevetsz, ugy-e, hogy milyen babonás vagyok ismét . . . ?

Huszonhat, vagy kétszer 13. Hogy is lesz az ? . . .

Pár hónap mulva már közszájon forgott a kórágynon fekvő fiatal költő neve. Nem egy szerkesztő intézett hozzá fölszólítást, hogy legyen munkatársa. Egyenkint kerültek elő azok a költemények, melyekről kevéssel ezelőtt annyian hangoztatták, hogy semmit sem érnek.

— Lásd, barátom, valódi inquisitor a sors. Megszakgatja, kerékbe töri áldozatát és mikor azt látja, hogy már-már a végsőt leheli, balzsamot nyújt a sebekre; hegesztgeti azokat . . . tán azért, hogy újra kezdje a kinzást . . .

Csalódott Révei György, a sors nem kezdte újra a kinzást.

*

Egy napsugaras őszi napon Béla legelsőnek érkezett a kórházi látogatók közt.

Nagy betűkkel volt fölírva a boldogság az orcájára.

Szinte remegett, hogyan adja tudtára annak a beteg ifjunak, a mi ide hozta: hogy életének forduló pontjához ért . . . ?

Ketten pályáztak a 26-os szám alatt.

Az egyik már győztes lett.

A reggeli lap hozta az örvendetes hirt, hogy Révei György tragédiájának egyhangulag odaitélték a pályadíjat. Most a tehetséges szerzőnek szavazzon hosszú életet az a láthatatlan bizottság, a mely életünk folyása fölött dönt.

De hogy adja tudtára ezt a váratlan szerencsét? . . .

Nem lesz-e ártalmas a nehéz betegnek ez a hihetetlen öröm? . . .

Csinján kell vele előhozakodnia.

A rendesnél félénkebb léptekkel ment föl

a lépcsőkön. Benyitott a terembe . . . Lassan haladt el az ágyak mellett . . .

Annyira elfogult volt, hogy föl sem bírta fődözni a többi közt azt a sovány, rokonszenves arcot.

— Kedves testvér kérem, Révei György? . . .
A 26-os szám? . . .

— Itt a huszonhatos szám.

— A . . . az a beteg, a ki tegnap . . .

— Hja, az uram, az éjjel kiszenvedett.

Egy vén aszkóros férfi hánykolódott az ágyban.

Az ágy fölött ott függött a végzetes 26-os szám, alatta György neve, melyet ép akkor törült le az irgalmas nővér.

Béla megdermedve nézte a műveletet: mint huzza végig a nedves szivacsot a sorokon. Neve: Révei György. Kora: 28 éves. És azután egy utolsó törlés ezen: Foglalkozása: Magyar költő.

*

Pompás márvány siremléket lepleztek le a Kerepesi-ut melletti sirkertben. Fehér márvány lapján csillogó arany betük messziről hirdetik: Révei György. Magyar költő.

A jukker-asszony.

Közömbös arczczal szegte félre bodros fejét. Olyan egykedvűn lengette a remekművű legyezőt, mintha nem is hozzá lennének intézve azok a suttogva ejtett szavak.

Ez a látszólagos közöny még jobban izgatta Pándy Lajost. Szenvedélyes hangon mondta egészen közel hajolva a részegítőn csábos asszonyhoz:

— De hát miből van a maga szive?

— Kérdezze előbb, hogy egyáltalában van-e szivem és csak aztán próbálja bonczolgatni, hogy hát miből is elegyítette azt össze a természet?

— Hogy van szive, a felől oly bizonyos vagyok, mint szerelmemről, a mit maga iránt érzek.

Mint mindig, most is csengő kaczagás előzte meg a feleletet.

— Ugy látszik, többet tud érzelmeimről mint én magam.

— Vagy hogy előttem nem titok az, a mit maga mindenféle alakoskodás alá törekszik rejtetni. Azt hiszi, én is a boldogság tultengésének számítom be azt a szilaj kedvet, melylyel ma este is tüntet? A könnyü vérü, léha asszonyt látom abban a kihívó viselkedésben, melylyel gyönyörüséget szerez a férfiaknak és visszadöbenti köréből azokat a bizonyos erényes asszonyokat? Nem, nem Klára, maga nem felületes, nem léha, de sőt oly mélyen érez ez a még jóformán gyermeksziv, a melyet senki se képes megérteni, érti — senki!

— Kivéve magát, ugy-e bár?

— Kivéve engem.

Egyet villámlott az a tüzes fekete szempár. Erőltetett guny volt az asszony hangjában:

— De milyen szerény maga, Pándy! Ennyire fölötte áll minden közönséges halandónak?

— Ennyire.

— S miféle kiváló tulajdonságok azok, melyek a többiek fölé emelik?

— Határtalanul nagy és igaz szerelmem maga iránt.

— És azt hiszi: én még komolyan tudom venni ezt a szót: szerelem?

— No lássa, ebben a keserü gunyban, ebben a fájdalmasan megvető tekintetben csattan ki a maga valódi egyénisége. Örökös kaczagása, léhaskodása, a mint mondják: jukkerkedése, mind

nem egyéb, csak álarcz, a mely mögött a legmélyebb fájdalom bujik meg. Mások nem is sejtének ebből semmit és én egy pillantással beláttam a lelkébe. Hát mit jelent ez, mondja?

Egy perczig hallgatott a fiatal asszony. Mintha egy gondolatot loptak volna ki onnan belülről. Hirtelen lecsukta szemeit. Elzárta a bejárót a lelkébe a tolvaj elől. Aztán újra azon a könnyelmű hangon dobta oda:

— Egyszerűen azt jelenti, hogy maga hóbor-tos ember.

— Nem, nem Klára, de azt, hogy nekem jussom van a maga lelkéhez, érti: csak a lelkéhez.

Rázendítették a souper csárdást. Klára Pándyval volt foglalkozva erre. Valóságos duhaj kedvvel rakta a ropogóst.

Egész udvar gyült köréjük, hogy az ujrára lefoglalja. Ezek közbe-közbe rikkantottak, a mire a szép menyecske feléjük lobogtatta illatos zsebkendőjét. Sőt egyszer-kétszer oda is kiáltott:

— Soh'se halunk meg!

A gentry-kaszinó vendégeinek egyik nőtagja odaszólt a szomszédnőjéhez, a tánczó szép asszony felé mutatva egy tekintettel:

— Ezzel a Derneynével már nem lehet egy társaságban megjelenni.

A másik, a ki a jóhiszeműek parányi csapatjából való, kétkedőleg huzta föl vállát:

— Én azt hiszem, a látszat rosszabb a valóságnál.

— Ugyan kérlek, tán épen ellenkezőleg.

— A házi orvosuk; — mentegette a naivabb kedélyü asszonyka.

Valami nagyon drasztikus észrevételt tett erre az előbbi. Egyike lévén azoknak, a kik sokat hallanak és rendkívüli tehetségük van a hallottak művészi kiszínezéséhez, elrémítő dolgokat reprodukált az on dit nyomán a jukker asszony viselt affairejei felől.

És a jukker asszony azalatt tette, a mit egy idő óta kultuszszerüleg folytat: nagy hangon beszélt, és sektet ivott a buffetben, került az asszonyok társaságát és körülvette magát egy csapat léha udvarlóval. Egyiknek a carousselben adott találkát a következő napra, a másiknak a velodromban, a honnan majd tandem csinálnak egy fordulót.

— Mit csinál már megint? — Ezt a férje sugta oda félhangon, a ki egész este csak most jutott a feleségéhez.

Klára felelet helyett még kihívóbb viselkedéssel tüntetett.

— Én értem magát, Klára. Ne tegye, mert ez fáj nekem.

Ezt meg Pándy Lajos mondta a fülébe, mikor visszakísérte a terembe.

Mihelyt Derney Sándor hazaért a feleségével,

az egy idő óta elmaradhatlan szczena rekesztette be a báli éjszakát.

— Ha nem tudnám, hogy csak ostoba kaczerkodás, a mit művelsz, a végletekig vinne viselkedésed.

— De hát az istenért, mi történt veled, asszony? Mikor 4 évvel ezelőtt feleségül vettelek, a legszendébb angyalt zártam karjaimban.

— Így csinálnak maguk ördögöt az angyalokból.

— Még engem hibáztatsz?

— Csakis magát! Hát mi az én életem maga mellett?

— Bizonyára nem az, a minek lennie kellene.

— Nem, nem az! Maga, a ki olyan csodásan vonzó színekben festette előttem a jövőt, beváltotta-e csak egy igéjét is ezeknek az ígéreteknek? Az ezelőtt kedélyes, vidám fiu, a ki olyan volt, mint egy kedves jó pajtás, valóságos mormogó medve lett. Egész napon át egyedülségre vagyok kárhóztatva. Megöl az unalom. S ha itthon van, vagy bele bujik a hirlapjaiba és óraszámra hallgat, vagy viselkedésem kritizálásával tölti ki az időt.

— Biztosítlak, hogy ez a kritika sokkal enyhébb, semmint rászolgálsz. Naphosszat egyedül vagy? Mint minden asszony, a kinek a férje családjáért dolgozik. És az az asszony a ki tudja

kötelességét, soha sincs egyedül. Elj a gyerme-
kednek, a házi teendőidnek s nem marad idő
arra, hogy unatkozzál. Te nem illethetsz engem
szemrehányásokkal, míg ellenben én... De
nem akarom kiélesíteni a dolgot; csak arra kér-
lek komolyan, Klára, ne légy oly léha. Vedd
nemesebb értelmében az asszony, az anyaság
fogalmát és ne valld azokat a ledér elveket,
hogy a férjhezmenetel nem egyéb, mint jogczim
arra, hogy most már minden szabad, a mi a
leánynak tilos volt.

A rendes záradék: keserves könyvek rekesztik
be a vitát, melyekre vagy enyelgés következik a
férj részéről, vagy az hogy Derney Sándor be-
teszi maga mögött az ajtót. Végig nyulik az
ebédlőben lévő pamlagon és az idő első felét azzal
tölti el, hogy miféle szigorú rendszabályokat
léptet ezentul életbe; a másik felét pedig azzal,
hogy... hogy mivel engesztelje ki a benn sirán-
kozó szép asszonykát?

— Eh! soha se is szeretted! — tördeli a
siró asszony a távozó férj után.

— Az a baj, hogy nagyon is szeretlek —
mormolja magában az a gyenge ember ott az
ebédlő pamlagán, mikor ujfönt érintett elmél-
kedésének második feléhez jutott: arra gondol,
hogy mivel engesztelje ki a duzzogót.

Az ideges, az elkapatott teremtés pedig hozzá-
lát rendes lelki foglalkozásához. Beleilleszkedik

abba az öngyötrő állapotba, hogy ő a világ legboldogtalanabb asszonya.

Mindenért a férjét okolja, a ki immár semmi más, mint egy szétfoslott ábrándkép.

Abból a khaoszból, melybe fokozatosan jutott a lelke, két alak bontakozik ki. Idéz szavakat, nagy szavakat, a melyek mind, mind határtalan szerelemről regélnek. Szembe állítja azt a kettőt. Micsoda különbség! Mintha nem is ugyanazon a bolygón születtek volna.

De hát miben különbözik ez a kettő?

A férj az, a kiről legtöbb esetben azt érzi az asszony, hogy nem érti őt meg, és a prezumtív szerető az, a ki hangzatos szavakban a tenyérére teszi a lelkét, a mely minden izében átérti a »martyr asszony« szenvedését és »önzetlen lelkének« egész önfeláldozásával csak arra törekszik, hogy valamelyest is enyhítse ezt a »szenvedést«.

Mogorva, zsörtölődő, szemrehányásokkal teli az egyik, a férj; és a lelkébe lát, a lelkében olvas, érzi minden érzését a másik.

A legeszményibb viszony, a mi férfi és nő közt létezhetik. Szereti őt, de csak azért, hogy joga legyen vele szenvedni. Szereti a lelkét, oly tisztán, hogy egyetlen anyagiás gondolat sem támad a szívében.

Idézi lelki szeretője minden szavát.

A világ szivtelen, léha, könnyelmű teremtés-

nek tartja őt; de van egy, a ki érti, hogy: »mindez csak álarcz, a mely mögött a legmélyebb fájdalom bujik meg«. A világ szemében ő semmi más, mint üres fejü, üres lelkü jukker-asszony. Hát mit bánja ő a világot!

A férje ugy se érti meg; és a világ, az meg nem érdemes rá, hogy belelásson a szivébe, hogy megértesse magát vele. Nem, nem, senkinek se tartozik számadással.

— Anyus, fázom.

A kis fia szólalt meg ott az ágyacskában.

Odalépett. Betakarta a gyermeket a kezével; a lelke, a gondolata, az nem volt ott; az messze röpködött az igazság operenciáján tul, a sophiz-mák hetedhét országában.

Már egészen fönszóval beszéltek Derney Sándorné ugynevezett stiklijeiről és hovahamarabb már csak a legkétesebb társaság érintkezett vele.

A milyen mértékben apadt a régi környezet száma, oly arányban lett gyakori látogatója a szép asszonynak Pándy Lajos. Hisz háziiorvosuk, hisz kebelbarátja Derney Sándornak.

— Nem találod, hogy előnyére változott a feleséged? — kérdezte egy alkalomból a fiatal doktor az ő jó barátját.

— A mennyiben most nem rójja folyton az utczákat.

— És nem bicziklik, nem üz semmiféle sportot s a magaviselete is sokkal disztingváltabb.

Dicsekvés nélkül mondom, Sándorkám, hogy ezt nekem köszönheted.

Megköszönte.

Mert hisz ős igazságnak tartják, hogy a férj tudja meg legutoljára, a mit legelsőbbben neki kellene tudnia.

Klára tényleg nagyot változott. És a világ se beszélt már jukkerkedéseiről; nem a kaczer-ságnak arról a százféle válfajáról, melyben a tökélyig vitte.

De kezdtek suttogni arról, hogy Derneynének szeretője van és hogy Derney Sándor olyan együgyü e tekintetben, mint egy született férj.

Jellemes ember nem ad a névtelen levelekre; de mikor olyast tartalmaz, a mit ő már elgondolt a besugó elől, csakhogy épen szavakat nem mert adni a gondolatainak, hát ilyenkor tüzes betűkkel vésődik agyába az a néhány sor:

»Egy őszinte barátja figyelmezteti önt, hogy a felesége megcsalja. Kedvese van.«

Ez az őszinte barát természetesen nem más, mint vagy egy asszony, a kinek sérti hiúságát, hogy a csinos doktor nem az ő bájainak rabja; vagy amaz urak egyike, a kiknek mellőzésével Pándy Lajost tünteti ki barátságával a szép Derneyné.

A férjnek egy árnyalattal sápadtabb volt az arcza, s még egy újabb barázdát rótt rá a belső harcz, a mely már számos rovást tett a

férfias ábrázaton. A hangja azonban határtalan önuralomról tanuskodott, mikor a levéllel belépett a felesége szobájába.

— A névtelen leveleket minden józan ember olvasatlanul dobja a tűzbe; én azonban úgy tettem ez alkalomból, mint azok, a kik többségben vannak: elolvastam. Tedd azt te is, miheztartás végett.

Klára elolvasta. Vállat vont.

— Rágalom.

— Ha nem tartanám annak . . .

Egyet rándult az egész teste. Ököltre szorította mind a két kezét. Folytatta:

— Ne feledd, hogy rágalomból kovácsolnak fogalmat az asszony hírnevéről s ha nem kerüli még látszatát is annak, a mi homályt vethet jó hírére . . .

— Mondtam már számtalanszor, hogy nekem nem imponál a világ.

— Nekem igen. Igaz ugyan, hogy amolyan groteszk alakban, de a világ mégis tükör, a mely tetteinket veti vissza, ha e cselekedetek dicséretesek, de még inkább, ha kárhoztatásra méltók.

— És ha igaza volna a világnak: ha megcsalnám . . . ?

— Örült vagy!

Kihívóan kérdezte ismét:

— Mit tenne, ha megcsalnám?

— Nyomban elválnánk.

— Igen, a válás, ez a maguk elégtétele hasonló esetekben. Elválnak, hogy alkalmuk legyen marékszámra a hűtlenre dobni azt a sarat, a mit a világ mocskos pletykája szórt házuk tájára.

Nyugodtan folytatta a férj, mintha félbe se szakították volna :

— Ha meggyőződném róla, hogy megcsaltál, rögtön elválnánk, de a válás okát kizárólag rám zuditanád. Hűtlenségen értél. A férfi jó hirén ez nem ejt csorbát, míg az asszonyt, az anyát lehetetlenné teszi. Miben különböznék a férj attól, a ki aljas vágya kielégítése kedvéért pelengérré állította a könnyelmű, a gyöngye teremtetést? Nem, nem, a szégyent, a gyalázatot hozza rá a kedvese, az én elveimmel nem fér össze, hogy ebben társul szegődjék a férj. De végezzünk e frivol, izléstelen tárgygyal. Sok együgyű fecsegésedet elhallgattam, hanem ilyesmiben nem türök tréfát. Rágalmaznak és a mig érdemes vagy rá, meg foglak védelmezni; ha azonban még több tápot adnál e rágalmaknak, határt vonok léháskodásod elé.

Derney Sándor tovább fejtegette elméletét, a nélkül, hogy Klára csak egy igével is félbeszakította volna. Bevallotta, hogy mindez ideig gyermeknek, rossz, rakoncátlan gyermeknek tartotta a feleségét; egy édes csecsebecsének a gyermeke anyját, a kivel soha se iparkodott megér-

tetni magát. Ebben hibázott, ezért a hibájáért lakol most.

Klára nem felelt. Szó nélkül hallgatta és mozdulatlanul nézett távozó férje után, mikor elhagyta a szobát. Nézett, nézett sokáig . . .

Testének egy tagja se mozdult. És a lelke? . . .
Vajjon mi történt a lelkében? . . .

Aztán az íróasztalhoz ült és kuszált betűkkel ezt vetette papírra:

»Jöjjön haladéktalanul, beszélnem kell önnel.

Klára.«

Nincs éhesebb vadállat, mint a cselédfajta arra a prédára, a mit urának belső élete nyújt az ő minden ocsmányságra éhező gyomrának.

Mikor Klára átadta a Pándynak szóló levelet szobalányának, ez a race-cseléd olyan hangon, hogy az ur is meghallotta őt a mellékszobában, odaszólt a szakácsnőnek:

— Vigyázzon a gyerekre, a mig visszajövök. Megint levelet viszek a doktor urhoz. Nem vetek neki egy félórát, hogy itt lesz a kis kedves.

Derney Sándor belévágta a tiz körmét a tenyerébe. Ma délután nem megy hivatalba. Bevárja. A ki már odáig vetemedett, hogy névtelen levelek nyomán indul, az már a hallgatódzástól sem riad vissza. A kis szalon ajtaja Klára szobájába nyilik; csak egy dusan redőzött portiére választja el; a tömött szőnyeg pedig elnyeli

a léptek neszt. Derney Sándor azt hazudta magának, hogy bizik a feleségében. Mekkora hazuság az ma már!

Miután Pándy belépett Klárához, utána osont Derney Sándor is.

Klára izgatottan lépett az érkező elé. Szakgatott hangon adta tudtára, hogy ezentul nem fogadja őt és a milyen önzetlen barátja Pándy Lajos, kerülni fogja az alkalmat, hogy találkozzanak, mert a leggaládabb értelmet adták barátságuknak.

— Efféle ocsmány mende-monda miatt csak nem foszt meg életem egyetlen céljától: hogy lássam. Hisz ez annyi volna, mintha élő emberből fejtik ki a lelket; mindazt, a mi nemes és jó benne.

— A világ azt hazudja, hogy a kedvese vagyok.

Pándy szenvedélyes hangon mormolta:

— Miért is nincs igaza a világnak?!

Klára tág szemekkel bámult:

— Pándy! Micsoda beszéd ez? Hiszen barátom, a lelkem barátja; nem így nevezte-e magát mindig? Ne beszéljen úgy, mint a többiek. Hisz azért adtam önnek a lelkem minden gondolatát, azért ajándékoztam meg bizalmanmal, mert egészen más volt, mint amazok. A legszüziesebb barátság a mienk, melyhez még árnyéka se fér a bűnnek; nem ezt mondta-e mindig!

Pándy szomjas tekintettel követte az izgattott asszony minden mozdulatát. Az folytatta:

— A rámhazudott szerepben csak maga ismerte föl valódi egyéniségemet.

Egész önkivületbe jött a férfi:

— Ej, hagyja el a gyerekességet. A világ már ugy is rádobta a követ. Vesse meg a kicsinyes előítéleteket. Az emberek nem szabhatnak elibénk törvényeket, mikor vérünk szava parancsol. Szeretem, Klára, érti, szeretem!

— Nos és aztán . . .

— Mit aztán . . .? Legyen az enyém.

— Eszén van? Nem érti, hogy a leggaládabb rágalommal bélyegeznek: a kedvesének tartanak! . . .

Pándy egész közel lépett Klarához. Ugy nézett rá, mintha egy tekintettel magába akarná szívni. Aztán olyan hangon vágta szemébe, a melyet még nem hallott »az idealis«, a »kivételes lelkibaráttól«:

— Hisz már ugyis egyre megy. Talál-e csak egyetlen élő lényt, a ki elhiszi, hogy ártatlan?

Ugy hátrált vissza az asszony, mint a ki egy világot lát összeomlani maga előtt.

Pándy szenvedélyes hangon ismételte:

— Szeretem, Klára, szeretem!

— Távozzék, mert . . . mert borzadok öntől.

— Ohó, nem addig van az! Elég volt a játék. Hamis menyecske maga, a ki »ugy ját-

szik a legénnyel, mint a macska az egérrel«, csakhogy én is macska vagyok, ha nem is olyan édes cicza, mint maga.

— Hiszen ön ittas!

— Lehet. Nagy ebédről jöttem. Annál jobb: gyerekek és részegek igazat mondanak. Ugyan ne affektálj. Hát nem voltál a szeretóm, az igaz; de ki hiszi el ezt neked?

És Klára csak tehetetlenül bámult az ideálra, »az egyetlen férfiúra, a ki megértette őt«. Testének egy tagja se mozdult. És a lelke...? Vajjon mi történt a lelkében?...

Szétnyilt az ajtó függönyzete, mely mögött egy magas alak rejtőzött és egy parányi jószág. Betipegett a kis fia.

Amaz nem vette őket észre. Gunyosan ismételte:

— Ki hiszi el, hogy ártatlan?

Klára oda szökött a kis fiához. Mintegy védelmet keresve, karolta át és éles hangon kiáltotta:

— Ő elhiszi!

És megjelent a férj: Derney Sándor is. Pándy Lajos hirtelen visszahökken. Az a kis köd, a mely agyát ellepte, egy pillanat alatt eloszlott. Tehetetlen bámult a belépő Derneyre. Alig hallhatón dadogta:

— Rendelkezésedre állok!

A férj egy másodperczig nézte az anyát, a

ki ártatlan gyermekéhez felebbezett. A legjobb forum volt.

Derney Sándor egy határozott mozdulattal fölnyitotta az ajtót.

Érczes hangon szólt, megvető tekintettel mérve végig Pándy Lajost:

— Rendelkezem veled. *Takarodjál!*

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A hangulat.

— Ismétlem: sajnálom, nagyon sajnálom, de hát csalódtam önben. A tehetségekkel szemben sohasem lehetünk tisztában: az egyik kezdetben semmit sem ígér és csak később bontakozik ki, izmosodik meg, míg a másik a legszebb reményekre jogosít és aztán cserben hagy. Sajnálom, de a jelen eset az utóbbi.

Cserneky Adorján gróf idegesen ejtette szavait s ezalatt föl s alá járt abban a kurta keskeny szobácskában, mely Báros Zoltánnak műteremül szolgált.

A fiatal festő tévetegen nézett hol a beszélőre, hol arra a nagyobb méretű genreképre.

A gróf folytatta:

— Hisz jól tudja, hogy én magam kerestem föl önt. Támogatásomat ajánltam; na igaz, mert az apró képekből, a miket imitt-amott láttam öntől, tehetséget véltem önben fölfedezni.

Idegesen suhogtatta meg a kezében tartott sétapálczát. Vállát vonogatta.

— Tyhja, tévedni emberi. Ha a kép sikerült volna, meg lehet róla győződve, hogy szavamnak állok. Meglehető befolyásom van. De hát ezzel...

Gúnynyal elegyes szánakozásteli tekintettel méregette hol a képet, hol az állvány mellett sápadozó festőt.

— Már a tárgy is szerencsétlenül van választva: »A hangulat.« Családi idyll . . . . Izlés-telen banálitás. Az a gyerek, az a röhögő gyerek ott az anya karján.

— Bocsánat, méltóságos uram; — tette a legelső hallható észrevételt a jó negyed óra óta szavavesztett fiatal ember; — ez a gyermek nem nevet, de sir.

— Sir?! hahaha! Akkor nem ártana a gyöngébbek kedvéért rá irni: siró gyerek. Ej, hát nem sikerült. Ne vesztegessünk több szót. Föl-szólitottam: ha valami nagyobb munkával elkészült, adja tudtomra. Tegnap értesített, hogy készen van s ime ma már idesiettem. Ebből láthatja, hogy jó indulatom nem csappant és csak a balsikert vádolja.

Sok mindent mondott még, a mi semmivel sem volt biztatóbb eddigi szavainál; aztán kalapja után nyult és az ajtó felé tartott.

Mielőtt kilépett, aféle elkésett irgalomérzet szállhatta meg. Visszafordult.

— Egyébiránt próbálja meg: javitson rajta valamelyest. Ha nem is lesz világra szóló munka,

ne veszzen egészen kárba. No hát csak javitgassa. Ha erre visz az utam, majd ismét fölnézek.

Ezt már a szűk folyosón mormolta, mely Báros negyedik emeleti lakásába vezetett.

A folyosóra vivő ajtó csappanásával csaknem egyidejűleg nyilt föl a szomszédos kis szoba ajtója. Egy szép női fejecske kukkant be. Tekintete reménytől sugározva kereste a festőt.

— Nos? . . . .

Hiába várta a feleletet.

Ez a hallgatás mondott el mindent annak a szivnek.

A második kérdést már szorongva tette:

— Nincs vele megelégedve?

Megint a némaság beszélt.

— Mi kifogása van?

Az asszonyka ekkor már betette maga után az ajtót. Aggódó arczczal közeledett a férjéhez, a ki tompa hangon mormolta:

— Azt mondta, hogy alaposan csalódott, mikor tehetségnek gondolt.

Mind a ketten egyszerre néztek arra a nagyobb méretű képre, a melybe a művész egész lelkét beleöntötte.

— Vége mindennek, szegény Emmám! a hirnéről, a dicsőségről való szép álmoknak vége; vége azoknak az álmoknak, a melyek fél év óta hazug ragyogással hintették be a mi homályos kis fészünköt.

Magához ölelte a feleségét és lecsókolta arczáról a könnyeket, a melyek összevegyültek az övéivel.

Hosszu hallgatás következett.

Báros törte meg a csöndet. Ő a férfi, ő legyen erősebb.

— Sebaj! megtanuljuk a leghasznosabb mesterséget, a mihez alig ért valaki ezen a világon: nem reménykedünk többé.

Aztán annyira vitte a színlelést, hogy mosolygott is.

— Na, kicsikém, ne is beszéljünk többet az egészszről. Már rég elmúlt dél, tán jó lenne ebédhez látni.

Az asztalnál ismét előhozakodott a fiatal asszony arról, a mit nem először hangoztatott.

— Családot alapítottál, mielőtt művészetednek éltél volna. A mindennapiért való küzdelem elvont rendeltetésed igazi céljától. Szerettelek és eléggé önző voltam elfogadni ez áldozatot, hogy mint teljesen vagyontalan lányhoz kösd sorsodat.

Nem engedte tovább beszélni. Micsoda rút gondolatok ezek!?

— No bizony; marad minden a régiben. Továbbra is festek Zrinyiket, Hunyadikat boltcégnek. Aztán megrendelőim is csak akadnak. Itt van mindjárt az öreg sertéskereskedőnek a felesége. Megfizetnek ezek is. Nekem meg egyre megy, akármit pamacsolok.

Bolond beszéd! Mintha az az intelligens asszonyka bevénne az ilyen badar állítást.

Látta, hogy nem hiszi, hát más irányba igyekezett kedélyes lenni. Enyelgett a kis fiával. Kenyérgalacsinokkal dobálta a három éves apró jószágot, aki vele szemközt ült és hosszú kortyokban szürcsölte a levest, míg az övé érintetlenül hült ki a tányéron.

Nem éhes.... Oh, már napok óta nincs étvágya.

Ez sem igaz!

Mikor azonban a felesége kiment, hogy behozza a második, az utolsó tál ételt, a festőből kidőlt a keserőség.

Kezébe kapta a kést és azt gondolta: Kettéhasítom ezt a hitvány képet, a mely ilyen nehéz fájdalmat, ilyen rossz napot okozott nekem.

Darabokra szaggatja, hogy ne is lássa.

Levette a szürke leplet a képről, amit eddig féltve takargatott.

Az ablakon áttörő napnak egy-két vékony sugára ott futkározott »A hangulaton.« Mintha az a kandi fényküllő is azért hivatlankodott volna ide be, hogy ő is bírálgasson. Kritizál.... Egy futólagos felületes tekintettel rohan végig azon, a mibe egy ember heteken, hónapokon keresztül egész lelkét beleöntötte.

— Apus, miért sir ez a kis fiu?

A gyermek követte szemeivel édesapját és

tekintete úgy esett arra a képre, a melyet eddig még nem látott.

— Ki bántotta azt a kis fiut? miért sir?

Ni csak, ez a gyerek, ez a pöttönjóság, aki még annyit se élt a világon, hogy megtanulhatott volna hazudni . . . .

— Hát te azt hiszed, hogy az a kis fiu sir? nem gondolod inkább, hogy . . . . hogy nevet? . . . .

— Nem, nem, apus. Sir. Nézd! Mondd neki, hogy ne sirjon, mert én azt nem szeretem.

És a festő letette kezéből a kést. Nem hasogatta széjjel a képet. Egyszerűen a fal felé fordította, hogy a siró fiu látása ne keserítse tovább a lágyszivü gyereket.

Báros Zoltán másnapra már olyan szép egyezséget kötött a sorsával, hogy ebéd után csöndesen elkoczogott a kávéházba, mint annakelőtte szokta tenni.

Egy félreeső asztalhoz ült és a hirlapokban böngészett.

A szomszédos asztról ismerős nevet hallott, a mire figyelni kezdett.

Cserneky Adorján grófról szólt az ének.

Válik tőle a felesége. Ma volt az első tárgyalás.

Azt állították, hogy eddig úgy éltek, mint a tubagerlék, de a szép grófné aféle női Othellócska és férjoram egy kis fauxpast csinált.

A beszélők egyike hiteles forrásból tudta, hogy öt évi házasságuk alatt Cserneký valóság- gal rabszolgája volt az ő világszép asszonyának, mert örületen szerelmes bele; ma még inkább, mint valaha. A gróf vigasztalhatlan.

Báros Zoltánt aféle csúf érzés szállta meg, a milyet a nagy keserűség, a tehetetlen bosszú- érzet meg a káröröm szúr össze az ember lel- kébe. Végtelen elégtétel rá nézve, hogy az az ember, a ki olyan hideg kezekkel nyult bele az ő meleg szívébe s kitépett onnan minden szép ábrándot, hogy ez az ember is megizleli a fáj- dalmat, a csalódás gyötrelmét.

Szinte csapongó jókedv szállta meg.

A nemezis azonban nem késett sokáig.

Egy hét se esett közbe, mikor ezt olvasta a hirlapban:

»A Haladók klubjának bálja rendező bizott- sága a lady patronesse tisztének betöltésére Cserneký Adorján grófnak, a minden szépért, nemesért lelkesülő főurnak bájos feleségét sike- rült megnyernie. Ez a körülmény annyival örven- detesebb, mert a szép grófné, a ki egy idő óta egészségének helyreállítása céljából távol volt a fővárostól, ez estén visszafoglalja régi helyét a társaságban, mely őt fájdalmasan nélkülözte.«

Ebből megértette a festő, hogy Cserneký gróf kibékült feleségével és már ismét boldog férj. Káröröme tehát nem volt tartós.

Bárost e délutánon egy kebelbarátja, egy fiatal író kereste föl, a kinek szintén több volt a tehetsége, mint szerencséje.

Már régen nem látták egymást s a festő elkéseregte előtte a közel mult eseményeit.

— Küldd be magad a képedet a tárlatra, — biztatta az író.

— És azt hiszed elfogadnák, ha Cserneky gróf ellene szavaz? Hisz hangadó tagja a jurynek. Ő pedig minden bírálattal valónak találja. Eh, már van rá vevő.

— Kicsoda?

— A vén disznókereskedő, kinek a feleségét festem. Ötven forintot akar adni a Hangu-latért.

— Csak nem bolondultál meg, hogy így elfecsérelj?

— Más annyit se ad érte és nekem pénz kell.

— Én nem vagyok ugyan műértő, de azt képzelem, hogy a kép kitűnő. Ne hamarkodj el a dolgot, Zoltán.

— Ma vagy holnap eljönnek érte és én oda is adom.

— Nagy kár! nagy kár! — mormolta az író. — Ekkor kopogtattak. A szindarabokban úgy hívják az efélét, hogy Deus ex machina, a régi öregek így jelezték: Lupus in fabula.

Erélyes kopogtatás után Cserneky Adorján gróf lépett a kis műterembe.

Rendkívül választékosan volt öltözve és az arcza is hozzá formálódott az öltözetéhez. Mintha mosolygásának folytatása lenne az a nevető színű nyakkendő.

Derült volt az arcza, ragyogtak a szemei.

— Jó napot, mester. Nos, mit dolgozott azóta? Javitott a festményén? Hadd lássuk!

A festő el volt rá készülve, ha a gróf újra ellátogat hozzá, a mint megígérte, azt feleli: »Nem javítottam én méltóságos uram, csak az eszemen, a mely kiadott minden hazug ábrádon«.

De nem birt felelni és egy mozdulatot se tett arra, hogy levegye a lepelt arról a képről, a mely azóta a nap óta érintetlenül maradt az állványon.

Cserneky gróf azonban nem várakozott sokáig. Levette a leplet a képről.

Rámeredt, különféle távlatból szemlélte. Tölcsért csinált a jobb kezéből a jobb szeme elé, ballal pedig befogta a bal szemét.

A bámulat kifejezését egész győzelmes mosoly váltotta föl arczának.

Egyszerre a festőhöz lépett. Vállára tette kezét. Szinte kenetteljes hangon mondta:

— Fiatal mester, maga csodát művelt. A ki egy annyira elhibázott munkából ilyen remek dolgot tud produkálni, több tehetséggel van megáldva, mint a ki eredetileg nagyot alkot.

Ilyenre csak egy Istenadta mesteri kéz képes. — Ujra a képet nézte és újra extázisba jött. — A tárgya is szerencsésen van választva: »A hangulat«. Hát kell-e édesebb, hangulatteljesebb valami, mint egy családi idyll? A boldog férj, a bájos asszonyka, az a csokolni való pityergő poronty . . . . Mintha csak a legkisebbik fiacskámat látnám, a ki a napokban érkezett meg az anyjával . . . . Falun voltak az apósomnál, levegő változás miatt. Megindító, csupa élet, csupa vigazság! Nem, nem, mester, a mit önnek ezért a munkáért ígértem, lelketlenül silány honorárium lenne. Ön nagyra van hivatva. Óh én nem szoktam csalódni! . . . .

Papirt, tollat kért.

A festő felesége tett eleget, mert az ura még az eszét se bírta megmozdítani, nem hogy a tagjait.

A gróf egy cheket adott a mereven bámuló művész kezébe, a mely egyik pénzügyintézetnek szült és 5000 frtról volt kiállítva.

Ennyiért vette meg Cserneky Adorján »A hangulatot« a felesége számára.

— Ennél szebb ajándékkal nem lephetném meg házasságunk évfordulóján, mely a jövő hónap végén lesz. Addig pedig kiállítjuk a képet a tárlaton, hogy egy csapással legkiválóbb művészeink közt foglalja el méltó helyét Báros Zoltán.

Már csak a négy fal verte vissza a maecenás dicsőítő áradozásait; léptei ott verődtek vissza a szűk folyosón s a festő még mindig tévetegen ámuldozott. Szinte bambán bámult majd a kezében tartott chekre, arra a tömérdek kincsre, mely egy világot nyit meg a szegény piktor előtt, majd a feleségire, a ki asszonyszokás szerint, örömét is könnyekben fejezte ki.

Az író törte meg a némaságot.

— Hát illik, hogy te ugy rászedtél? De azért szivemből gratulálok, hogy ilyen sikerrel javítottad ki azt a lehurrogatott képet.

A festő pironkodva, szörnyü naiv hangon tördelte:

— De hisz becsületemre mondom, hogy én . . . én nem javítottam. Egy ecsetvonást se tettem rajta azóta. Meg nem foghatom hát, hogy mi változott ezen a képen?

Az író tág szemekkel bámult; aztán fölhuzta vállait, mosolygott, mint a ki átértette a helyzetet.

— Mi változott barátom? — a hangulat.

— Nem értem . . .

— Én már értem. A világ csak hangulat. Egy korán elköltözött nagytehetségü poéta mottója volt az. Igen, minden csak a hangulattól függ. És a művész, a hirnévre pályázó egyén, áldozata vagy teremtménye ennek a hangulatlak. Alkothatunk örökbecsü vagy igen közepes

értékü dolgot, ahhoz hogy sikert arasson, legfőbb kellék a hangulat, melyben a szemlélőt vagy az olvasót találod. Lásd, az én műveim bizony nagyon szerények és azért megesik, hogy olyan hangulatban találom az olvasót, hogy még erre is rámondja: türhető.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

TARTALOM.

Novellák :	Olda
A legjobb prókátor	85
Hamis volt a rovincsolás	100
A 26-dik szám	119
A jukker-asszony	130
A hangulat	146

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

OSZK

OLGAVASZKÁNYVTELEP

OSZK

Magyar Széchenyi Könyvtár

